Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Cestovní ruch jako jeden z nástrojů rozvoje regionu

Bc. Kateřina Kozáková

Diplomová práce
2014

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: **2013/2014**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	**Bc. Kateřina Kozáková**
Osobní číslo:	**E11609**
Studijní program:	**N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor:	**Regionální rozvoj: Urbanismus**
Název tématu:	**Cestovní ruch jako jeden z nástrojů rozvoje regionu**
Zadávající katedra:	**Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Zásady pro vypracování:

Přestože v plánovacím období EU 2007 - 2013 je v České republice investován do rozvoje infrastruktury pro cestovní ruch nemalý objem peněz, stále existují podfinancované oblasti. Především vnitřně periferní regiony na pomezí Čech a Moravy tak dodnes zůstávají v tomto ohledu podvyužité. Cílem této práce je na základě analýzy současné situace v regionu zpracovat návrh zkvalitnění a případně doplnění infrastruktury pro cestovní ruch.

Zásady:
- Rešerše odborné literatury a dalších pramenů.
- Stanovení cílů práce a hypotézy, volba metod.
- Regionalizace, vymezení periferních regionů.
- Identifikace vnitřních periferií v rámci Pardubického kraje.
- Analýza cestovního ruchu ve vybraném regionu.
- Formulace závěrů a doporučení.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FORET, M., TURČÍNKOVÁ, J. Cestovní ruch. Vyd. 1. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2005. 106 s.ISBN 80-7157-838-X.
HUDEČKOVÁ, H., LOŠŤÁK, M., ŠEVČÍKOVÁ, A. Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova. Vyd. 1. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. 189 s. ISBN 80-213-1413-3.
INDROVÁ, J. a kol. Cestovní ruch. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2009. 122 s. ISBN 978-80-245-1569-4.
SHARPLEY, D. J., TELFER, R. Tourism and development in the developing world. London: Routledge, 2008. ISBN 02-039-3804-6.
ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, D. Agroturistika. Vyd. 1. České Budějovice. Jihočeská univerzita, 2007. 92 s. ISBN 978-80-7394-009-6.
WOKOUN, R. et al. Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování). Praha: Linde, 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Martin Maštálka, Ph.D.**
Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání diplomové práce: **1. října 2013**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2014**

L.S.

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

doc. Ing. Ivana Kraftová, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. října 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 4. 2014 Kateřina Kozáková

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce panu Ing. Martinovi Maštálkovi, Ph.D. za jeho odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování diplomové práce.

ANOTACE

Cílem této diplomové práce je identifikovat a zanalyzovat možnosti rozvoje daného vnitřně periferního regionu prostřednictvím cestovního ruchu jako nástroje ekonomického rozvoje. Teoretická část zahrnuje základní pojmy jako je region, regionální rozvoj a regionální politika, její cíle a nástroje. Dále obsahuje obecnou specifikaci cestovního ruchu, která zahrnuje terminologii, typologii, faktory rozvoje a dopady cestovního ruchu. Definuje taktéž vnitřní periferie a problémové regiony v Pardubickém kraji. Praktická část se zabývá konkrétním příkladem vnitřně periferního území, tj. správního obvodu obce s rozšířenou působností Hlinsko v Čechách a analýzou tohoto regionu. Návrhová část představuje konkrétní projekt, který by měl podpořit nejen cestovní ruch a jeho infrastrukturu, ale i všestranný rozvoj regionu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Region, regionální rozvoj, cestovní ruch, ekonomický rozvoj, vnitřní periferie, multicache

TITLE

Tourism as a Tool of Regional Development

ANNOTATION

This thesis is focused on identifying and analyzing opportunities for the development of internal peripheral regions through tourism as a tool for economic development. The theoretical part includes basic concepts such as region, regional development and regional policy, its objectives and instruments. It also contains general specification of tourism, which includes terminology, types, factors of development and impacts of tourism. It defines problem regions as well and internal peripherals in the Pardubice region. The practical part is covered the actual example of the peripheral areas in the administrative district of the municipality with extended powers Hlinsko, analysis of the region and contains proposal for support tourism and all-round development in this area.

KEYWORDS

Region, regional development, tourism, economic development, internal peripherals, multicache

OBSAH

Úvod **12**

1 Nástroje rozvoje regionu **14**

1.1 Region – jeho význam, struktura, hranice, hierarchie a řád 14

1.1.1 Vymezení pojmu region – příklady 14

1.1.2 Struktura regionů 15

1.1.3 Hranice regionů 15

1.1.4 Hierarchie a řád regionů 16

1.2 Regionální rozvoj 17

1.3 Regionální politika 17

1.4 Státní politiky a regionální rozvoj 19

1.4.1 Politika cestovního ruchu 19

1.5 Vztah regionální politiky a politiky cestovního ruchu 20

1.6 Hlavní faktory regionálního rozvoje 21

1.6.1 Osídlení 22

1.6.2 Ekonomika regionů 22

1.6.3 Technická a dopravní infrastruktura 22

1.6.4 Krajinný potenciál a ochrana životního prostředí 22

1.6.5 Využití kulturního potenciálu 23

1.6.6 Cestovní ruch 23

1.6.7 Veřejná správa 24

1.7 Nástroje rozvoje regionu 24

1.8 Nástroje pro rozvoj cestovního ruchu v regionu 26

1.8.1 Infrastruktura cestovního ruchu 26

1.9 Postavení cestovního ruchu v regionu 27

1.10 Přínosy cestovního ruchu pro region 27

1.11 Negativní dopady rozvoje cestovního ruchu v regionu 29

2 Periferie – definice, pojem 30

2.1 Znaky periferie 33

2.2 Příčiny vzniku vnitřních periferií 35

2.3 Jádra a periferie krajů ČR 36

3 Problémové regiony 38

3.1 Identifikace a analýza problémových regionů v Pardubickém kraji 39

3.2 Vymezení ORP Hlinsko 41

3.3 Charakteristika ORP Hlinsko 43

3.3.1 Geografie 43

3.3.2 Historie 44

3.3.3 Ekonomika 45

3.3.4 Potenciál cestovního ruchu 47

4 Výběr lokalit pro návrh projektu 51

4.1 Vymezení pojmu Geocaching 51

4.1.1 Multi-cache 53

4.1.2 Geocoin 54

5 Návrh projektu GeoHlinsko 55

5.1 Detaily projektu GeoHlinsko 55

5.2 Náklady projektu GeoHlinsko 56

5.3 Návrh multicache v ORP Hlinsko 56

5.3.1 Tříhodinové multicache 58

5.3.2 Celodenní multicache 67

5.3.3 Cyklomulti-cache 77

5.4 Realizace projektu 88

Závěr 89

Seznam použité literatury a dalších zdrojů 91

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Skladba 14 krajů (NUTS III) do 8 regionů soudržnosti (NUTS II) 14
Obrázek č. 2: Regionální struktura ČR – Mezoregiony 16
Obrázek č. 3: Regionální centra, periferní, metropolitní, ostatní území v r. 2005 31
Obrázek č. 4: Porovnání periferních území v letech 1984 a 2005 31
Obrázek č. 5: Území s nízkou hustotou zalidnění v r. 2006 32
Obrázek č. 6: Procesy kumulativní kauzality jako mechanismus formování vnitřních periferií 36
Obrázek č. 7: Vymezení problémových regionů Pardubického kraje 39
Obrázek č. 8: Ochrana přírody a krajiny v Pardubickém kraji 39
Obrázek č. 9: Periferní území ORP Hlinsko v roce 1984 a 2005 41
Obrázek č. 10: Obecně geografická mapa ORP Hlinsko 42
Obrázek č. 11: Správní obvod ORP Hlinsko 43
Obrázek č. 13: Turisticky atraktivní cíle v ORP Hlinsko 50
Obrázek č. 14: Ukázka Czech Wood Geocoin 54
Obrázek č. 15: Kolem lomů - mapa zastávek 58
Obrázek č. 16: Náměstí v Trhové Kamenici 59
Obrázek č. 17: Kolem Železných hor - mapa zastávek 61
Obrázek č. 18: Kaplička v Miřeticích 63
Obrázek č. 19: Místem uměleckých inspirací - mapa zastávek 64
Obrázek č. 20: Vamberův mlýn 66
Obrázek č. 21: Lidová architektura z výšky - mapa zastávek 67
Obrázek č. 22: Lidová architektura 69
Obrázek č. 23: Kolem rybníků - mapa zastávek 71
Obrázek č. 24: Zhřícenina Žumberk 73
Obrázek č. 25: Pramen Chrudimky - mapa zastávek 74
Obrázek č. 26: Pramen Chrudimky 76
Obrázek č. 27: Přes Hlinsko - mapa zastávek 77
Obrázek č. 28: Lidová architektura 79
Obrázek č. 29: Přes rozhlednu - mapa zastávek 80
Obrázek č. 30: Rozhledna Vojtěchov 82
Obrázek č. 31: Ze zámku do zámku - mapa zastávek 84
Obrázek č. 32: Hubský rybník 86

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: ORP Hlinsko - vývoj nezaměstnanosti, vyjížďka za prací a ubytovací kapacity v obcích 46
Tabulka 2: Výčet ročních nákladů projektu 56
Tabulka 3: Atributy multicache 57
Tabulka 4: Atributy multicache 90

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Nezaměstnanost v ORP Hlinsko v letech 2007 – 2011 47
Graf č. 2: Celkový počet cache do roku 2012 v ČR 52
Graf č. 3: Zaregistrované nalezené cache v ČR do r. 2009 52
Graf č. 4: Průměrný počet registrací nálezu na jednu cache v ČR do r. 2009 54
Graf č. 5: Výškový profil trasy Kolem lomů 58
Graf č. 6: Výskový profil trasy Kolem Železných hor 62
Graf č. 7: Výškový profil trasy Místem uměleckých inspirací 65
Graf č. 8: Výškový profil trasy Lidová architektura z výšky 68
Graf č. 9: Výškový profil trasy Kolem rybníků 72
Graf č. 10: Výškový profil trasy Pramen Chrudimky 75
Graf č. 11: Výškový profil trasy Přes Hlinsko 78
Graf č. 12: Výškový profil trasy Přes rozhlednu 81
Graf č. 13: Výškový profil trasy Ze zámku do zámku 85

SEZNAM ZKRATEK

CR *cestovní ruch*

CWG *czech wood geocoin*

EVL *evropsky významná lokalita*

EU *Evropská unie*

GPS *globální polohovací systém*

CHKO *chráněná krajinná oblast*

KES *koeficient ekologické stability*

ORP *obec s rozšířenou působností*

POU *pověřený obecní úřad*

PP *přírodní památka*

PR *přírodní rezervace*

PRK *plán rozvoje kraje*

PRPK *plán rozvoje Pardubického kraje*

SO *správní obvod*

ZCHÚ *zvláštně chráněná území*

Úvod

Odvětví cestovního ruchu patří mezi nejvýznamnější a nedílné součásti národní i světové ekonomiky. V některých regionech tvoří toto odvětví zásadní zdroj příjmů obyvatelstva. Právě ve 20. století se stal běžnou součástí životního stylu značného počtu lidí, zejména v ekonomicky vyspělých státech. Cestovní ruch zasahuje do celého spektra oborů, jako je kultura, ekologie, ekonomika i politika státu.

Toto odvětví hraje stále významnější roli ve státní i regionální zaměstnanosti a tím přispívá k rozvoji i podfinancovaných a méně rozvinutých regionů. Cestovní ruch napomáhá k realizaci a zkvalitnění turistické infrastruktury a služeb pro občany a tím značně přispívá ke zvyšování příjmů do místních rozpočtů a kladně ovlivňuje investiční aktivity regionu.

Primárním faktorem pro efektivní rozvoj cestovního ruchu v regionu je existence turistických atraktivit v daném území, jeho vybavenost základní a doprovodnou infrastrukturou cestovního ruchu a doprovodnými službami pro své návštěvníky. Dle současných trendů a technologií, rostoucí životní úrovně a prodlužujícího se věku obyvatel, je třeba nabídku služeb přizpůsobit potřebám zákazníků. Tuto nabídku tvoří především služby dopravní, ubytovací, stravovací, kulturní, informační atd.

Cestovní ruch pozitivně ovlivňuje sociálně-kulturní oblast prostřednictvím vzniku nových pracovních míst a snižování sociálních rozdílů, zvyšování životního standardu místních občanů, ochrany a obnovy kulturních památek, tradic, řemesel atd. S tím přímo souvisí zapojení místních obyvatel do ochrany těchto kulturních a přírodních hodnot regionu. Ekonomickou oblast ovlivňuje především skrze daně a poplatky, které zvyšují příjmy do místních rozpočtů, ale i do rozpočtu státního. Dále podporuje malé a střední podnikání a jeho rozvoj, zvyšování počtu nových pracovních míst a investic do místní infrastruktury.

Cestovní ruch je považován za významnou hnací sílu socioekonomického rozvoje regionů, která může tlumit disparity a podpořit jejich konkurenceschopnost. Kvůli současné diferencovanosti regionů je vhodné právě tyto zaostalejší a podfinancované regiony koordinovaně podporovat a vytvořit tak příznivější podmínky jak pro budoucí rozvoj regionu, tak pro život svých obyvatel. K tomu jsou využívány nástroje regionální politiky.

Cílem této práce je identifikace periferních regionů České republiky a návrh podpůrných opatření, postupů, prostředků ke stabilizování a především posílení ekonomické situace ve vybraném regionu v Pardubickém kraji. To vše má mít za následek zkvalitnění a případné

doplnění infrastruktury pro cestovní ruch a zamezení dalšího prohlubování meziregionálních rozdílů.

Jedním z těchto problémových regionů je správní obvod obce s rozšířenou působností Hlinsko v Čechách v Pardubickém kraji. Ten bude v této práci charakterizován a analyzován z pohledu ekonomického, geografického, historického a cestovního ruchu. V závěru práce bude představen konkrétní návrh opatření k podpoře cestovního ruchu, zkvalitnění jeho infrastruktury a zaměstnanosti v tomto regionu. Tento návrh zahrnuje devět turistických okruhů, pro cyklisty i pěší, zpracovaných prostřednictvím geocachingu, tzn. hledání skrytého objektu (schránky), o němž jsou známy pouze jeho GPS souřadnice. Turistické okruhy jsou navrženy jako multicache, což je hledání několika indicií k vyluštění souřadnic schránky na předchozích stage (zastávkách). Jednotlivé okruhy takto provedou návštěvníky těmi nejzajímavějšími místy regionu s jejich aktivním zapojením. Takto návrh zajistí zvýšení návštěvnosti regionu, restauračních, ubytovacích a jiných zařízení. Což by mělo mít za následek zvýšení příjmů těchto zařízení, stabilizaci zaměstnanosti a v dlouhodobém měřítku i snížení alespoň sezónní nezaměstnanosti.

1 Nástroje rozvoje regionu

1.1 Region – jeho význam, struktura, hranice, hierarchie a řád

1.1.1 Vymezení pojmu region – příklady

- Region je sociálně geografický subsystém – současné sociálně geografické systémy jsou výsledkem formování nové geografické organizace společnosti. [2]
- Územní celek vymezený administrativními hranicemi krajů, okresů, obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován podle Zák. o podpoře regionálního rozvoje. [11]
- Územní společenství na úrovni teritoriální jednotky, která má blíže k centru než k místním územním celkům. [23]

Region je představován konkrétní definovanou oblastí. Např. jím může být území v rámci státu, které je vymezeno správně, geograficky či institucionálně apod. Dle geografie lze definovat regiony buď politicky, jako administrativní jednotku, nebo mohou vznikat přirozeným procesem, jako kulturní, národnostní či náboženské seskupení. V ČR označuje pojem region vyšší územně samosprávný celek, tj. kraj, který se shoduje s územním uspořádáním veřejné správy. Součástí každého regionu jsou jednotlivé obce, tj. municipality. Na základě regionálního statistického členění EU byla ČR rozdělena na regiony NUTS4. Celá ČR tvoří region na úrovni NUTS I, který se pak dále dělí na 8 tzv. regionů soudržnosti (NUTS II), 14 krajů (NUTS III), okresy (NUTS IV) a obce (NUTS V).

Obrázek č. 1: Skladba 14 krajů (NUTS III) do 8 regionů soudržnosti (NUTS II)

Zdroj: www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/fe465a51-d9d4-4301-98f3-973eef4/Maparegionu

1.1.2 Struktura regionů

Dle struktury jsou nejčastěji rozlišovány dva základní typy geografických regionů:

- homogenní regiony
- heterogenní regiony

Definování homogenních regionů je zaměřeno na nalezení shody mezi těmito regiony. **Homogenní** regiony jsou vnitřně stejnorodé. Ty jsou definovány na základě nějaké vlastnosti či znaku, který je typický pro celé území regionu. Nejčastěji se s nimi setkáme ve fyzické geografii (např. regiony klimatické, geomorfologické), ale mohou vyjádřit i socioekonomickou realitu (průmyslové regiony, turistické destinace, rozvinuté nebo zaostalé regiony apod.).

Heterogenní regiony (nehomogenní, funkční, nodální, spádové, uzlové) jsou různorodé z pohledu vlastností a jednotné z hlediska jejich vnitřní struktury či organizace (funkční jednotnost). Jsou složeny z jádra (centra, uzlu, nodálního střediska) nebo i z několika nodálních center a zázemí (spádové oblasti, periferie).

Tzv. spádové regiony jsou příkladem heterogenních regionů. Definuje je pohyb obyvatelstva a zboží, doprava a ostatní druhy přemísťování. Jsou to vymezené oblasti, ze kterých obyvatelé dojíždějí za prací, do škol či za službami, které jsou poskytovány centrálním městem. Heterogenní regiony jednoho typu mohou také ležet vedle sebe nebo i obklopovat heterogenní regiony jiného typu. Hlavním rysem heterogenního regionu jsou jeho hranice. Ty probíhají tam, kde mizejí nebo relativně slábnou vazby s vlastním centrem ve vztahu k jinému vnějšímu centru regionu.

1.1.3 Hranice regionů

Tam, kde jsou charakteristické rysy sousedících regionů nejméně významné a navzájem se spojují, procházejí hranice homogenních regionů. Hranice nehomogenních regionů existují mezi gravitačním působením sousedních center. V přírodním prostředí jsou hranice různého charakteru, v odborné literatuře jsou popsány hranice ostré a neostré. Ty, které vznikly z činností člověka, jsou většinou ostřejší než ty přírodní. Přesto většina hranic regionů nemá charakter náhlých hraničních přechodů. Velmi různorodými přechody se liší okrajové zóny regionů. Jejich posunem nebo propletením složek.

1.1.4 Hierarchie a řád regionů

Jednou z nejdůležitějších problematik při zkoumání regionální struktury je zjištění řádu a hierarchie regionů.

Klasifikace lze rozdělit do čtyř stupňů - vyššího, nižšího, nejnižšího řádu a střediska pomocná. Střediska vyššího řádu nabízejí větší výběr zboží a služeb, v porovnání se střediskem nižšího řádu. Přirozeně nejvíce je středisek nejnižšího řádu. Jako zázemí centrálních míst je označen region, jemuž střediska poskytují služby. Zázemí, které nalezneme u středisek vyššího i nižšího řádu, definujeme vztahem město - zázemí. Zázemí pro zboží vyššího řádu (např. nákladní auta, traktory) jsou větší než zázemí pro zboží řádu nižšího (např. elektrospotřebiče). Všechna místa vyššího řádu obsahují všechny funkce středisek nižšího řádu. V praxi se nejčastěji používá jednoduchého označení různých řádů regionů: mikroregiony, mezoregiony a makroregiony. Někdy se také používá označení subregion k vyjádření hierarchické podřízenosti. V rámci těchto uvedených řádů regionů lze dále rozlišovat různé stupně, např. mikroregion 1. stupně nebo 2. stupně. Toto označení řádů je obecné a používá se v konkrétních případech rozdílně. A to pro vymezení regionů různých měřítek.

Obrázek č. 2: Regionální struktura ČR – Mezoregiony

Zdroj: www.businessinfo.cz/cs/clanky/regionalni-usporadani-a-regiony-1862.html

1.2 Regionální rozvoj

Rozbor problematiky regionálního rozvoje na odborné úrovni je poměrně novou záležitostí. Regionální rozvoj lze definovat jako soubor procesů, které probíhají uvnitř regionů a které se týkají pozitivních environmentálních, ekonomických, sociálních a jiných proměn regionu. Mimo jiné vedou tyto procesy ke zvyšování konkurenceschopnosti regionů, životní úrovně obyvatelstva a kvalitu jejich života. Přesto nejde o dosažení srovnatelné ekonomické a sociální úrovně na celém území. Právě naopak, mírné rozdíly mezi regiony jsou žádoucí, protože motivují regiony a podněcují zdravou konkurenci mezi nimi. Konkrétní území by ale mělo dosahovat úrovně, která odpovídá lokálním potřebám a podmínkám.

Všeobecně lze regionální rozvoj stanovit jako proces pozitivních změn, zpravidla jde o zlepšení kvantitativních (extenzivní rozvoj), ale především kvalitativních (intenzivní rozvoj) charakteristik dané oblasti (nejčastěji přírodní a sociálně - ekonomické oblasti). Je třeba odlišit od sebe posouzení toho, jak se zlepšilo naplnění kvantitativních charakteristik (délka vybudovaných komunikací, vybudování ubytovacích kapacit apod.), od toho, jakých cílů (dopadů) mělo být dosaženo realizací jednotlivých aktivit (zlepšení dopravní dostupnosti – zrychlení dopravy, usnadnění dojížďky za prací, zajištění průjezdnosti pro různé typy vozidel; zkvalitnění podmínek pro rozvoj cestovního ruchu – zkvalitnění poskytovaných služeb, zajištění potřebné infrastruktury cestovního ruchu, prodloužení doby pobytu hostů atd.).

Konkrétní představa žádoucího rozvoje je spojena s vnímáním jednotlivých proměn ze strany dotyčných aktérů (obyvatelé, podnikatelé, úředníci veřejné správy, političtí představitelé atd.). Rozvoj se v této problematice stává čistě subjektivní veličinou, která se odvíjí od lokálních autorit, hodnotové orientace občanů, apod. Směr rozvoje regionu se odvíjí od lokálních zdrojů a rozvoj získává reálné obrysy přeměnou zdrojů na rozvojové potenciály.

Rozvoj je často zjednodušován a zaměňován za růst. Regionální růst představuje zvýšení celkového produktu regionu v daném časovém období. Regionální rozvoj je na rozdíl od toho představován celým souborem procesů, které se uskutečňují uvnitř regionu. Růst vede k polarizovanému rozvoji regionu a rozdíly spíše zvětšuje. [21]

1.3 Regionální politika

Regionální problémy byly vždy intenzivně vnímány obyvatelstvem, odborníky, vládami a samosprávou. Regionální problémy mohou vznikat díky celé řadě faktorů ekonomické i neekonomické povahy. Mezi hlavní problémové faktory můžeme zařadit poměrně nízkou

mobilitu pracovní síly a kapitálu, geografické faktory, především nedostatečné přírodní zdroje a geografickou odlehlost. Dalšími významnými faktory je například nevyhovující ekonomická struktura regionu, dále psychologické a institucionální faktory. Na nerovnoměrném rozvoji regionu se také podílejí sekundární faktory, jako demografická situace, vnější ekonomika, regionální rozdíly v inovacích, rigidita nákladů a cen a celá řada ostatních faktorů.

Obecně důležitým podnětem společenského vývoje jsou diference a nerovnosti v prostředí a jejich existence je žádoucí a nezbytná. Přesto příliš veliké rozdíly a nerovnosti mezi regiony nepůsobí stimulačně a mohou mít negativní ekonomické i závažné politické a sociální důsledky, a proto jsou obvykle považovány za nepřínosné.

Veliké rozdílnosti v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů mohou teoreticky významně ovlivnit i celkový hospodářský rozvoj státu, včetně způsobení sociálního napětí. To vše může vést až politickým konfliktům. V důsledku toho, se v řadě zemí začala uplatňovat regionální politika. Hlavním cílem bylo vytvořit vhodné podmínky pro zmírnění či dokonce odstranění nadměrných rozdílů v rozvoji jednotlivých regionů v rámci státu a současně tak přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti regionů a také hlavně celé národní ekonomiky. [10]

Definice regionální politiky

Definic regionální politiky lze nalézt celou řadu. Žádná z nich, ale není uznána jako všeobecně platná. Přesto lze velmi obecně definovat regionální politiku jako soubor cílů, opatření a nástrojů, které vedou ke snižování nadměrných rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů.

Regionální politika tedy značí konkrétní projev úsilí společnosti a snížení, případně změnu rozsahu regionálních rozdílů. Rozdíly v socioekonomické vyspělosti regionů nejsou ale jediným důvodem pro vznik a existenci regionální politiky. Regionální politiku je třeba chápat jako součást souboru sociálních, ekonomických i ekologických politik, pomocí kterých se státy snaží dosáhnout národních cílů. Regionální politiku nemůžeme považovat za dočasnou „módní“ záležitost, ale za nezbytnost, jelikož se vždy v určitém období vyskytnou odvětví, která budou stagnovat. Budou tedy vždy existovat méně rozvinuté či postižené regiony. Je nutné brát také v úvahu, že rozmístění, které je optimální z hlediska podnikatele, nemusí být shodné s optimálním rozmístěním z pohledu makroekonomického. Je třeba dosáhnout kompromisu mezi veřejnými zájmy a potřebami firem. Regionální politiku by stát tedy neměl provádět jen v zájmu méně rozvinutých regionů, ale též v zájmu přesycených regionů, kde je hospodářský rozvoj stále více v nesouladu s přírodou a jejími zdroji. [10]

1.4 Státní politiky a regionální rozvoj

1.4.1 Politika cestovního ruchu

Cestovní ruch a cestování jsou aktivity, jejichž souhrn představuje jedno z největších světových ekonomických odvětví a jeho význam, jako faktoru regionálního rozvoje, stále roste. Jedná se o oblast ekonomiky, která je významně závislá na místě (regionu) svého vzniku (destinaci cestovního ruchu), čímž tak podporuje stabilitu regionálních a místních ekonomik. Cestovní ruch je velmi podstatným tvůrcem pracovních míst a významným stimulátorem investičních aktivit v regionu. Cestovní ruch má průřezový charakter a proto zasahuje do mnoha odvětví národního hospodářství. Je tudíž velice obtížné kvantifikovat celkový ekonomický přínos pro danou zemi.

Politika cestovního ruchu jako součást hospodářské politiky státu představuje cílenou a soustavnou činnost, která směruje k obecně definovanému záměru. Tj. zvyšování blahobytu země a lidí prostřednictvím naplňování cílů a která spočívá v komplexním plánování, cíleném ovlivňování, usměrňování a tvorbě cestovního ruchu prostřednictvím různých nástrojů a prostředníků (státních a soukromých). Přesto, že je politika cestovního ruchu neoddělitelnou součástí hospodářské politiky, nespadají její cíle jen do oblasti ekonomické, ale vzhledem k povaze produktu i do oblasti společenské a ekologické.

V poslední době se výrazně zvyšuje důležitost cestovního ruchu v regionální politice. Rychlá dynamika růstu cestovního ruchu v určitém regionu může účinně napomáhat regionům se strukturálními problémy, jelikož představuje sféru ekonomiky, kde je možné předpokládat stabilní ekonomický vývoj bez významných cyklických problémů. Tím cestovní ruch vytváří ekonomické prostředí, které je více odolné vůči strukturálním problémům. Pro ekonomicky slabé regiony je zejména významný multiplikační efekt cestovního ruchu, jelikož znásobuje kvantitativní růst daného regionu. Při poměrně nízkých investičních nákladech dokáže cestovní ruch vytvářet pracovní místa, a proto může být využit pro řešení problémů v regionech, které se potýkají s vysokou nezaměstnaností.

Dotační programy, napomáhající k podpoře cestovního ruchu, jsou velmi často významným nástrojem regionální politiky. Z tohoto důvodu je oblast cestovního ruchu vždy nezanedbatelnou součástí Strategie regionálního rozvoje, Národního rozvojového plánu, regionálních rozvojových strategií a také programů rozvoje krajů a strategií rozvoje měst a obcí. Z toho vyplívá, že nesprávně chápaná politika cestovního ruchu může vést ke konfliktním situacím mezi ekonomickými cíli na straně jedné a společenskými nebo

ekologickými cíli na straně druhé. Je nutné při tvorbě politiky cestovního ruchu a stanovování cílů zohlednit všechny oblasti.

Postupně se cestovní ruch prosazuje jako specifické odvětví hospodářství. Požadovaný udržitelný rozvoj cestovního ruchu by měl vycházet ze spolupráce a souladu nejen veřejného, soukromého a neziskového sektoru, ale i z potřeb a tradic účastníků. Měly by být využívány moderní metody plánování, regulace, monitorování, využívání komunikačních a informačních technologií s účastí obyvatelstva. [10]

Definice cestovního ruchu

Definovat pojem „cestovní ruch“ není snadné. Existuje velké množství definic. Pojem cestovní ruch (CR) můžeme definovat jako komplexní společenský jev, který zahrnuje více aktivit a procesů. Obsahuje nejen aktivity samotných návštěvníků, ale také aktivity související s budováním a provozováním zařízení, se službami pro tyto návštěvníky, dále aktivity spojené s využíváním, ochranou a rozvojem zdrojů pro cestovní ruch a v neposlední řadě také politické a veřejně - správní aktivity.

Cestovní ruch tedy ovlivňuje nejen návštěvníky, poskytovatele služeb, tranzitní destinace, ale i destinace, ve kterých je cestovní ruch uskutečňován. [6] Jednou z obecně uznávaných definic je definice WTO[1], dle které lze cestovní ruch charakterizovat jako „*činnost lidí, spočívající v cestování a pobytu v místech mimo místa jejich obvyklého pobytu po dobu kratší jednoho uceleného roku za účelem využití volného času, obchodu a jinými účely*“.

1.5 Vztah regionální politiky a politiky cestovního ruchu

Regionální politika je obecně chápána jako koncepční činnost státu, regionálních a místních orgánů, jejichž cílem je soustavně přispívat k harmonickému a vyváženému rozvoji jednotlivých regionů ČR, ke snižování diferenciací mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a ke zlepšování regionální hospodářské struktury.[2] Politika cestovního ruchu se považuje za součást regionální politiky. Jako stále významnější faktor regionálního rozvoje má cestovní ruch bezesporu velkou šanci přispět k dosažení cílů regionální politiky, ale vzájemný vztah regionální politiky a politiky cestovního ruchu v konkrétním regionu je

[1] WTO - WTO - World Tourism Organization- mezivládní organizace, jejímž úkolem je podpora a rozvoj turismu

[2] Zásady regionální politiky vlády, přijaté usnesením vlády ČR č. 235 ze dne 8. 4. 1998.

determinován strukturou místní ekonomiky. Politika cestovního ruchu je řízena nebo ovlivňována celou řadou skupin či společenství.

Tato společenství lze rozdělit na:

- veřejně – právní instituce (EU, stát, obce),
- soukromě – právní instituce (profesní svazy, zájmová sdružení, mezinárodní organizace),
- dobrovolné zájmové skupiny a akční sdružení (místní hoteliéři apod.). [5]

Při zasahování do politiky cestovního ruchu používají tyto skupiny nejrůznější nástroje. Lze je členit na:

- ekonomické (dotace, daňová zvýhodnění),
- legislativní (zákony, nařízení),
- informační (ovlivňování veřejného mínění),
- institucionální a administrativní,
- nástroje strategického plánování (strategické a programové dokumenty),
- výzkum a vývoj,
- vzdělávání a osvěta,
- mezinárodní spolupráce.

Používání výše zmíněných nástrojů a ovlivňování politiky cestovního ruchu by mělo být realizováno koordinovaně. Důvodem je nejen skutečnost, že cestovní ruch je ovlivňován větším počtem veřejných politik (např. dopravní, zahraniční, politikou životního prostředí, prostorovým plánováním), ale také vlastní povaha služeb v tomto odvětví. [9]

1.6 Hlavní faktory regionálního rozvoje

Základ pro účinnou regionální politiku je především analýza významných faktorů regionálního rozvoje, tj. identifikace klíčových složek, které mají stimulující efekty na regionální rozvoj. Je zřejmé, že faktory regionálního rozvoje jsou v čase variabilní, což souvisí se stupněm poznání socioekonomických procesů, ale také tyto faktory podléhají změnám z důvodu vývoje struktur a jejich vzájemného působení.

Tyto faktory jsou rozvojovým potenciálem regionů a tvoří je:

- přírodní zdroje a přírodní prostředí jako dlouhodobé determinanty regionálního rozvoje,
- hmotné faktory v podobě jejich produkčního potenciálu a infrastruktury,

- nehmotné faktory, především inovace a schopnost jejich vytváření a šíření, dostupnost a účinné využití informační a komunikační technologie, institucionální prostředí,
- lidské zdroje s příslušnou úrovní dovedností a odborného vzdělání.

Z vývoje české společnosti a poznání socioekonomických procesů, jež můžeme porovnat s dovršenou úrovní v nejvyspělejších zemích světa, ale zejména empirické poznatky několika posledních let potvrzují, že významným faktorem regionálního rozvoje postindustriální společnosti jsou lidské zdroje.

1.6.1 Osídlení

Sídelní strukturu České republiky ovlivňuje celá řada faktorů, jejichž význam se v průběhu času mění. Sídelní struktura a trendy jejího vývoje mají z hlediska strategie regionálního rozvoje význam nejen při formulaci konkrétních opatření, ale také v legislativní sféře a v systému financování obcí. Česká republika je typická svou rozdrobenou sídelní strukturou s vysokým počtem obcí, který je dán historicky.

1.6.2 Ekonomika regionů

Regionální konkurenceschopnost a ekonomická efektivita jsou důležitým faktorem rozvoje regionu. Konkurenceschopný region je atraktivní. Přitahuje znalosti a investice. Jeho charakteristickým rysem je lokalizace firem a imigrace obyvatel. [12]

1.6.3 Technická a dopravní infrastruktura

Z hlediska přístupu k energiím je možno v České republice konstatovat uspokojivý stav, co se týče zásobování energiemi. I přes velký import (prakticky 100% dovozy kapalných, plynných a jaderných paliv) zůstává Česká republika významným exportérem energií. Vyhovující dopravní infrastruktura je jedním z limitujících faktorů rozvoje národního hospodářství a taktéž regionálního rozvoje, jelikož tak umožňuje mobilitu výrobních faktorů. Je evidentní, že s postupující globalizací její význam v současné době roste. [13]

1.6.4 Krajinný potenciál a ochrana životního prostředí

Přírodní podmínky jsou jedním z nejvýznamnějších faktorů. Ty určují funkční využití území pro cestovní ruch. Jednotlivé složky přírodního prostředí určují kvalitu tohoto prostředí a rozhodují o lokalizaci dílčích aktivit (např. cestovního ruchu) v území. Přírodní atraktivita území je určena klimatem, hydrologickými poměry, kontrastními formami reliéfu a rozmanitostí fauny a flóry na daném území. Přírodní prostředí území České republiky lze charakterizovat poměrně různorodým reliéfem.

Stav životního prostředí v České republice se zlepšuje z důvodu poklesu produkce v oblasti průmyslových odvětví s nejvyššími zplodinami a také v důsledku investic do zařízení na ochranu životního prostředí – využití technologií k omezování vypouštění znečišťujících látek do ovzduší, podpora výstavby čističek odpadních vod, apod.

1.6.5 Využití kulturního potenciálu

Kultura představuje významný potenciál regionálního rozvoje České republiky. Výsledkem historického vývoje v prostoru České republiky je skutečnost, že pod pojmem „kultura“ není většinou chápána pouze umělecká činnost nebo její výsledky, ale i zájmové, poznávací, osvětové, a vzdělávací aktivity. Dále také spolková činnost, tradice a zvyky, dokonce i přírodní a urbanizované prostředí života jednotlivce. V pojmu kultura je proto zahrnuta činnost knihoven, muzeí, divadel a galerií. Dále pak nabídka kulturních, vzdělávacích, společenských programů různého typu kulturních domů a středisek, činnost dobrovolných občanských aktivit (zájmových či amatérských sdružení), nevládních neziskových organizací ale i festivaly, městské slavnosti, atd.

Kultura je velmi strukturovanou oblastí rozličných individuálních, skupinových i společenských zájmů, činností a aktivit, které přispívá k rozvoji a identifikaci jednotlivce a současně vede k integraci občanské společnosti. Významná je také její komunikační a sociální funkce.

1.6.6 Cestovní ruch

Cestovní ruch představuje v současné době jedno z odvětví u nás, které se nejdynamičtěji rozvíjí a je stále významnějším a více nepostradatelným faktorem regionálního rozvoje v mnoha českých regionech, tak i v celé ekonomice. Podíl cestovního ruchu na HDP se v České republice pohybuje na úrovni čtyř procent, příjmy z celého odvětví představují přes 100 mld. Kč a v ekonomice cestovního ruchu je podle relevantních odhadů zaměstnáno přibližně 13 % obyvatelstva.

Česká republika má významný historický, kulturní a přírodní potenciál. Díky velké hustotě kulturních památek a přírodním podmínkám, spolu s výhodou polohy ve středu Evropy, má velmi vhodné předpoklady k rozvoji cestovního ruchu. Na druhou stranu charakterizuje cestovní ruch v ČR nedostatečná úroveň materiální základny a nižší úroveň jejího využívání pro sociální a ekonomický rozvoj území. Stále přetrvávající je i nízká kvalita základní a doplňkové infrastruktury cestovního ruchu.

1.6.7 Veřejná správa

Taktéž v rámci národní ekonomiky lze nalézt řadu oblastí, které svým způsobem určují regionální rozvoj. Systém veřejné správy, legislativní rámec, daňová soustava a celoplošná sektorová a resortní politika, v kombinaci s vnitřními podmínkami jednotlivých regionů a jejich schopností reakce na výše uvedené vnější podněty, mohou být příčinou nerovnovážného rozvoje a vzniku regionálních disparit. [12]

1.7 Nástroje rozvoje regionu

Je možné nástroje rozvoje všeobecně pojmenovat jako pomůcky k výkonu, podpoře určité činnosti. Ve spojení s regionálním rozvojem lze označení „nástroj“ definovat jako obecný pojem pro všechny prostředky, které přispívají k dosažení rozvojového cíle daného území. Nalezneme veliké množství jednotlivých pohledů na nástroje rozvoje regionu, respektive rozvoje jednotlivých sektorů či konkrétních oblastí. Přesto je tato základní klasifikace podle charakteru nástrojů obecně přijímána. Dvě skupiny nejvýznamnějších nástrojů rozvoje jsou nástroje finanční a nástroje nefinanční, případně regulativní povahy.

Nástroje nefinanční:

- administrativní nástroje (legislativa),
- institucionální nástroje (instituce, strategické plánování, programování, řízení rozvoje),
- věcné a jiné nefinanční nástroje (poradenství, propagace).

Nástroje finanční:

- neinvestiční a investiční pobídky (dotace, granty, úvěry, záruky),
- kapitálové podílnictví,
- daňové výhody (daňové prázdniny, slevy na daních),
- rozpočtová zvýhodnění (dotace).

Regionální rozvoj, jako proces, je souhrnem velikého množství aktivit, nezahrnutelných pouze pod hlavičku regionální politiky, která tvoří její jádro. Nástroje regionálního rozvoje, které lze uplatnit na státní, krajské, obecní úrovni různými typy uživatelů, jsou tak mnohem různorodější. Ve spojitosti s uvedeným členěním je navrženo jeho rozšíření a širší interpretaci v následující podobě:

- administrativní nástroje (legislativa, závazné procedury, postupy, organizační normy),

- koncepční nástroje (strategie, programy, plány, politické deklarace, územně plánovací dokumenty, pozemkové úpravy),
- institucionální nástroje (instituce, spolupráce, regionální management),
- věcné nástroje (infrastruktura, poskytnutí prostor, služeb, hmotného plnění, poradenství),
- sociálně-psychologické nástroje (vzdělávání, komunikace, motivace),
- finanční nástroje (systémy finančních podpor, dotace, granty).

Navržená struktura detailněji rozvíjí uvedené nástroje nefinanční povahy. Lze ji přímo využít jako klasifikaci nástrojů rozvoje venkova, jako specifické oblasti regionů, resp. regionálního rozvoje.

V případě, že se orientujeme na obecný charakter uvedených skupin nástrojů, z hlediska směru jejich působení, lze všeobecně rozlišit iniciační a regulační nástroje. Běžnými regulačními nástroji je legislativa či územní plánování. Z iniciačních nástrojů můžeme zdůraznit strategické plánování nebo dotace. Z pohledu šíře dopadu je možno dále rozlišovat nástroje specifické a univerzální, kdy jádro druhé skupiny tvoří obvykle administrativní a institucionální nástroje.

Neopomenutelnou otázkou v uplatňování nástrojů rozvoje regionu je přípustnost jejich společného užití k rozvoji daného území. Pro jednotlivé úrovně veřejné správy jsou vhodné a reálné odlišné podoby daných nástrojů a je třeba klást důraz na snahu o nalezení jejich ideální kombinace pro konkrétní subjekt a konkrétní aplikační území. Účinnost jednotlivých nástrojů a opatření ovlivňuje celá řada faktorů, které ve spojení s danými oblastmi mohou vykazovat určitá specifika.

Během specifikace rozvojových nástrojů je nutné rozlišit vnitřní a vnější způsoby užití těchto nástrojů rozvoje, tj. co by mělo dělat samotné obyvatelstvo určitého regionu a co je nezbytné učinit zvenku. Těmto odlišným úrovním by měly být nástroje vhodně přizpůsobeny.

V souvislosti s cíli rozvoje regionů je třeba brát zřetel na nevyváženost míry působení jednotlivých nástrojů na různé složky regionů, kdy věnování pozornosti hlavně nejdostupnějším nástrojům může mít za následek rozvojové nepoměry (např. hospodářská x sociální x environmentální oblast) a rozvojovou deformaci celého území. Rozvíjená území je nutné vnímat jako provázaný celek a komplexně a harmonicky jej podporovat ve všech oblastech.

Základními prvky pro řízení rozvoje území a zajištění funkčnosti jednotlivých rozvojových nástrojů jsou:

- rozdělení kompetencí mezi jednotlivými úrovněmi a subjekty veřejné správy,
- vyjasnění práv a povinností jednotlivých aktérů,
- nastavení procesů tvorby a aplikace stejně jako účinků zvolených nástrojů.

Nejprve vychází uplatnění těchto prvků z platné legislativy. Zde jsou rozděleny kompetence a odpovídající zásady, ale jednoznačné procesní vymezení je ve vztahu k rozvojové oblasti obcí a regionů nevyhovující. Opravdu účinná alokace zdrojů a řešení více důležitých a naléhavých problémů jsou tak z velké části závislé na krátkodobých vlivech nejvlivnějších aktérů. [21]

1.8 Nástroje pro rozvoj cestovního ruchu v regionu

- destinační management – přístup, resp. organizace, která na území regionu plánuje, koordinuje a podporuje rozvoj CR,
- strategické plánování,
- rozvoj informačního a monitorovacího systému,
- územní plánování,
- národní a evropské dotační tituly a využívání fundrasingu,
- systematický rozvoj primárních zdrojů – rekonstrukce památek a využívání statutu ochrany památek, statutu ochrany území, péče o přírodní zdroje a zápis na Seznam UNESCO.

V této oblasti je role veřejného sektoru stěžejní. Veřejný sektor by měl v rámci své regionální politiky, respektive politiky cestovního ruchu, vytvářet podmínky pro celkový rozvoj daného regionu a měl by zajišťovat v první řadě neziskové služby (nezajímavé z ekonomického hlediska pro podnikatelské subjekty), kam spadá také ochrana zdrojů, které činí jednotlivé regiony výjimečné.

1.8.1 Infrastruktura cestovního ruchu

Infrastruktura cestovního ruchu obsahuje dopravní infrastrukturu, infrastrukturu doprovodnou, jako kulturně – společenská zařízení, sportovní zařízení a organizace v cestovním ruchu, především turistická informační centra a cestovní kanceláře. [3]

1.9 Postavení cestovního ruchu v regionu

V regionu může být cestovní ruch považován za indukované, polarizující, popř. neutrální odvětví. Dominantním odvětvím se cestovní ruch v regionu stane za předpokladu, že přímo ovlivňuje hospodářský a sociální rozvoj regionu. Dále pak má výrazný vliv na zaměření i dalších ekonomických aktivit a stane se tak zásadním faktorem ekonomické činnosti. Ve spojitosti s potřebami a rozvojem cestovního ruchu se v regionu rozvíjí spolupráce mezi regiony a také se vytvářejí navazující i podpůrná odvětví. V porovnání s jinými regiony, ekonomické prostředí umožňuje podnikatelským subjektům vytvářet úspory a zvyšovat konkurenceschopnost na různých trzích. Region se tak stává předmětem nabídky na mezinárodních trzích cestovního ruchu (Krkonoše, Šumava, Český ráj, Karlovy Vary, Český Krumlov, apod.).

Tam, kde má cestovní ruch v regionu jen zprostředkovaný vliv na hospodářský a sociální rozvoj, je indikovaným (hnaným) odvětvím. Rozvoj regionu tedy cestovní ruch podněcuje, ale znamená to, že není jejím dynamickým odvětvím (Praha, Jižní Morava, apod.).

V případě, že v regionu cestovní ruch nemá zásadní vliv na rozvoj hospodářské a sociální sféry, ale je jeho důležitým doplňkem, je pro region cestovní ruch neutrálním odvětvím (Severozápadní Cechy, Plzeňsko, apod.).

Problémem v managementu cestovního ruchu v regionu je fakt, že “turistický region” muže zahrnovat více městských samospráv či oblastí. Na rozhodování o cestovním ruchu v regionu by se měla podílet místní samospráva, zástupci místních obyvatel a podnikatelů, obchodní komora, akademická obec, popřípadě i stát. [21]

1.10 Přínosy cestovního ruchu pro region

Dobrý management je pro cestovní ruch regionu přínosem a to zejména ve sféře sociálně kulturní, ochrany životního prostředí a ekonomické oblasti.

V oblasti ochrany životního prostředí se působení cestovního ruchu pozitivně projevuje zejména, když:

- jsou příjmy ze vstupného do národních parků, jeskyň apod. užity na financování ochrany přírody,

- daně a poplatky (například poplatky za rybářský a lovecký lístek, lázeňské poplatky, pronájem rekreačních zařízení apod.) pomáhají financovat ochranu přírodních zdrojů,
- podporuje uznání důležitosti ochrany životního prostředí veřejností a k výchově místních obyvatel k jeho ochraně,
- důsledkem atraktivity přírodního prostředí a přírodních zdrojů pro cestovní ruch je vytvoření národních parků, přírodních rezervací apod.,
- vytváří pracovní příležitosti a tím muže zabránit zpustošení přírodního prostředí místními obyvateli (například pytlačení, ilegální kácení lesů apod.),
- usměrňuje a řídí počty návštěvníků v chráněných územích. [14]

Pozitivní působení cestovního ruchu v sociálně – kulturní sféře se v regionu projevuje:

- vytvářením pracovních míst a podporou sociálního rozvoje, přerozdělením příjmů, zmírňováním chudoby, což má za následek posilňování komunity v regionu,
- prostřednictvím kulturně – výchovné funkce cestovního ruchu, kdy se lidé kontaktují a navzájem se obohacují, více si rozumí a ztrácejí předsudky,
- prostřednictvím funkce cestovního ruchu jako mírotvorného činitele,
- zvyšováním životního standardu místních obyvatel, kdy mohou využívat zařízení, která jsou vybudovaná pro návštěvníky regionu,
- prostřednictvím záchrany kulturních tradic, historie, tradičních řemesel apod.,
- zainteresováním místních obyvatel na ochraně přírodních a kulturních hodnot, podněcování jejich pocitů hrdosti na tradice a historii.

V ekonomické sféře je pozitivní vliv cestovního ruchu na region viditelný zejména:

- ve zlepšení platební bilance státu prostřednictvím příjezdového cestovního ruchu (tzv. neviditelný export),
- prostřednictvím daní a poplatků, které zvyšují příjmy do místních i státního rozpočtů,
- v oblasti podpory rozvoje malého a středního podnikání,
- ve zvyšování zaměstnanosti,
- v oblasti podněcování investic do místní infrastruktury (vodovody, kanalizace, elektrifikace, telekomunikace, silniční a železniční sítě, letiště) apod.

1.11 Negativní dopady rozvoje cestovního ruchu v regionu

Ve spojitosti s výše uvedeným můžeme určit tři nejvýznamnější oblasti, kde muže mít cestovní ruch v regionu nepříznivý dopad, a to:

- životní prostředí – zejména, kdy počet návštěvníku regionu překročí míru únosnosti a životní prostředí ztratí schopnost vypořádat se s nadměrným využíváním, což muže vést nejen k jeho oslabení, ale i k jeho zničení,
- sociálně-kulturní oblast - změní se systém hodnot a chování místních obyvatel, čímž je ohrožen původní způsob života (změny často nastávají i ve struktuře komunity, rodinných vztazích, v tradičním životním stylu a morálce),
- ekonomická oblast - dopady rozvoje cestovního ruchu se v regionu projevují prostřednictvím skrytých nákladů, které vznikají jako následek rozvoje cestovního ruchu, ekonomické závislosti lokální komunity na cestovním ruchu, sezónního charakteru práce, ekonomické krize, vzniku tzv. enklávového cestovního ruchu a vzniku turistických ghett.

V případě zanedbání managementu rozvoje cestovního ruchu v regionu mohou nepříznivé vlivy převládnout a ohrozit, respektive zastavit další rozvoj cestovního ruchu. [14]

2 Periferie – definice, pojem

„Vnitřní periferie interpretujeme sociologicky, to jest jako území s takovými sociálními znaky jejich obyvatelstva a jejich sídel, které signalizuji, že jde o území, jehož obyvatelé nemohou participovat na obvyklých aktivitách, k nimž by je jejich občanství opravňovalo a na něž aspiruji. Jde často o omezení, která se týkají práce, zdravotní péče, školství, sociálních služeb, ale také občanských aktivit“. [4]

Pojem periferie pochází z řeckého slova „periphereia“ který označoval kruh či oběh. Dále byl tento pojem zobecněn na „něco na okraji“ a v užším pojetí je periferie okrajovou zónou. Ze sociologického hlediska lze vnitřní periferii vymezit jako území, která se hospodářsky nerozvíjí, snižuje se počet obyvatel, demograficky stárne, má nižší sociálně-ekonomickou úroveň a méně kvalitní technickou i sociální infrastrukturu, než ostatní části státu. Dále jsou to území s obtížnou dopravní dostupností, je zde starý bytový fond a nalezneme v nich specifické sociální problémy související s okluzí. Lidé žijící v těchto periferních územích si často ani neuvědomují, či nepociťují, že jsou v řadě životních aktivit omezováni polohou místa, kde žijí nebo neshledávají tuto situaci jako negativní. [4]

Pojem sociální exkluze lze definovat jako sociální proces, jehož následkem je, že někteří jedinci jsou obyvateli dané společnosti, ale z důvodů, které sami nekontrolují, nemohou participovat na obvyklých aktivitách, ke kterým by je jejich občanství opravňovalo a o které usilují. [7]

Rozdílnost jednotlivých složek rozvíjející se společnosti se projevuje v prostoru zvyšující se kontrastností jednotlivých částí daného území. Rostoucí diferenciace mohou být způsobeny specializací a koncentrací určitých činností, dělbou práce, hmotných struktur a obyvatelstva. Hlavní formou těchto procesů jsou pak urbanizace a regionalizace, jejichž důsledkem vznikají rozdílné typy sídelních struktur a také významný rozdíl mezi městem a venkovem v minulosti. Fungování domácností je závislé na možnosti soustavně vykonávat konkrétní činnosti s časově a prostorově omezenými zdroji. Tzn. fungování domácností je podmíněno možností, zajistit v rámci bydlení podmínky, odpovídající obecným standardům a kulturním a civilizačním hodnotám dané společnosti. Situováním domácnosti v sociálním prostoru mohou být některé činnosti omezovány či umožňovány. [4]

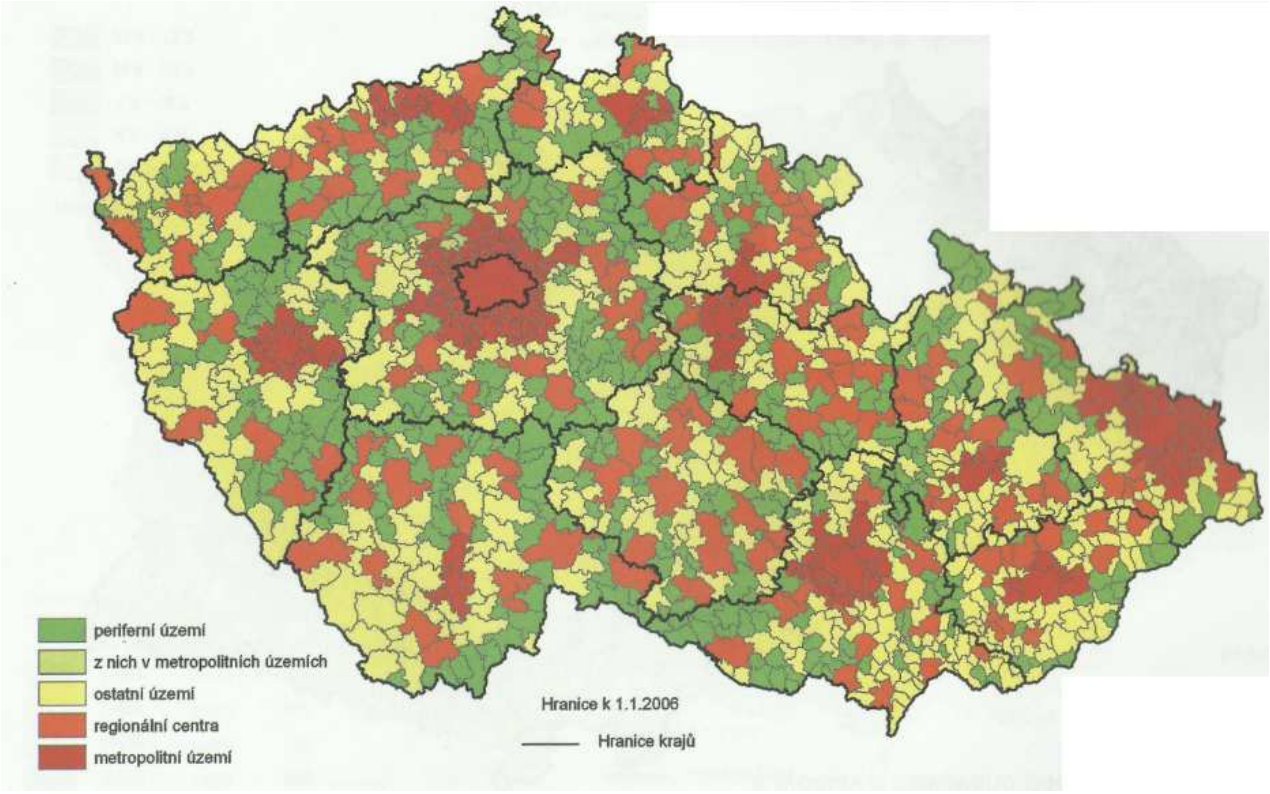

Obrázek č. 3: Regionální centra, periferní, metropolitní, ostatní území v r. 2005

Zdroj: http://ceses.cuni.cz/CESES-20-version1-s06_02.pdf

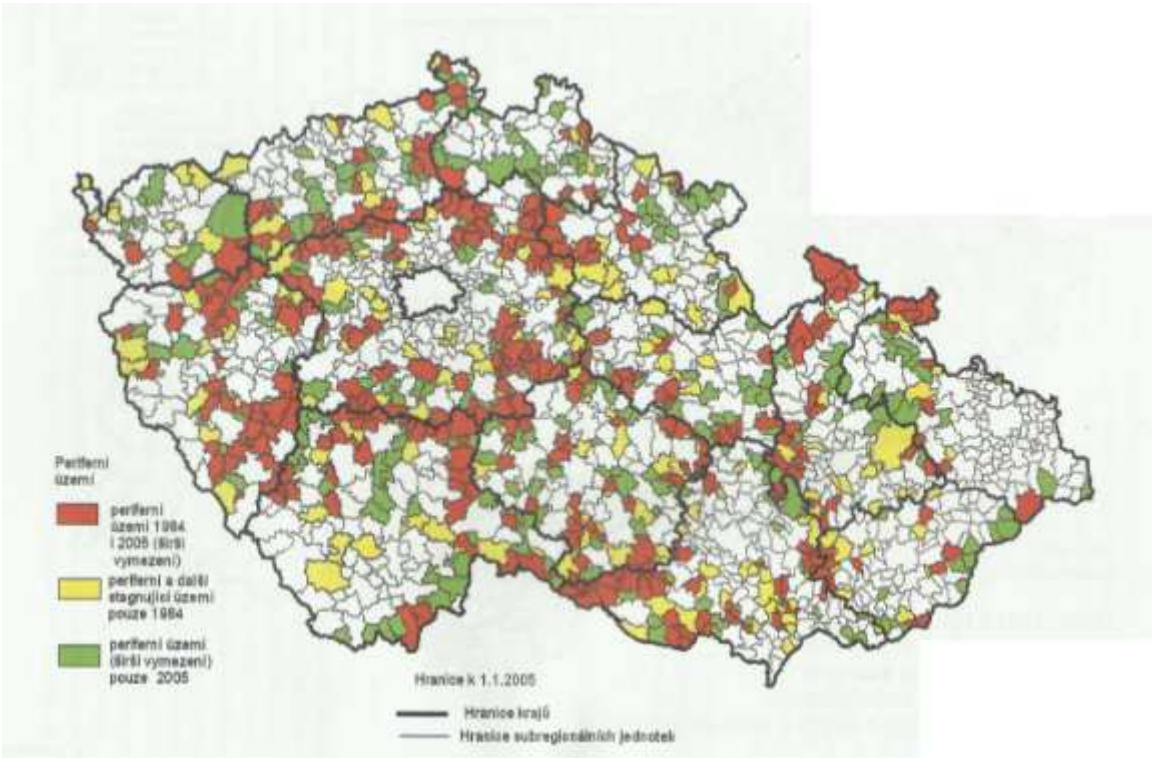

Obrázek č. 4: Porovnání periferních území v letech 1984 a 2005

Zdroj: http://ceses.cuni.cz/CESES-20-version1-s06_02.pdf

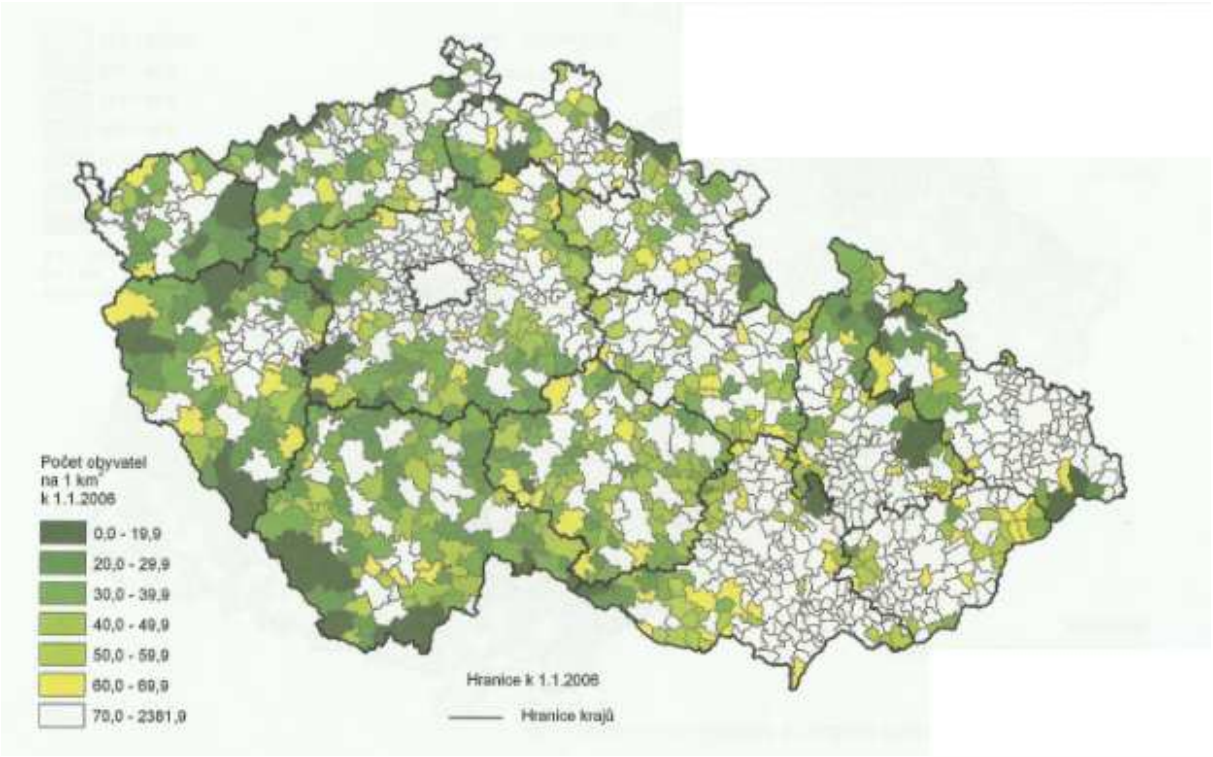

Obrázek č. 5: Území s nízkou hustotou zalidnění v r. 2006

Zdroj: http://ceses.cuni.cz/CESES-20-version1-s06_02.pdf

Polarizace prostoru z pohledu rozdělení jádra a periferie se stále nepřetržitě prohlubuje a je v současné době nedílnou součástí aktuálního procesu globalizace a také procesu transformace v rámci České republiky. Tyto procesy silně ovlivňují jádrové oblasti, na které je zaměřena pozornost, zatímco interakční území periférií jsou často přehlížena. Tato území tvoří ale nenahraditelnou část regionální mozaiky přirozené územní rozdílnosti.

Různé faktory, které určují perifernost, znamenají také různé specifické druhy perifernosti. Samotné faktory a intenzita, s jakou působí, se v čase mění. Mezi hlavní činitele, kteří určují postavení území v polarizovaném prostoru, tj. jádro – periferie, patří především:

- poloha vnější (makropolohové hledisko) i vnitřní,
- objektivní i subjektivní faktory, určující vlastní perifernost území.

V rámci objektivní skutečnosti můžeme nalézt mnoho aspektů perifernosti, vyskytující se jako výsledky komplikovaných vnitřních vztahů a vlivů.

Jde o aspekty:

- fyzicko - geografické (členitost terénu, klimatické podmínky, nadmořská výška),
- geometrické (vzdálenost od centra, geografická poloha),

- ekonomické (HDP na obyvatele, nezaměstnanost, průměrná výše mzdy),
- sociálně - demografické (vzdělání, věk, pohlaví),
- ekologické (stav životního prostředí, ztráta biodiverzity),
- kulturní (etnicita, zvyky),
- náboženské,
- politické (míra autonomie, administrativní uspořádání).

Teorie vývoje polarizace prostoru ve vztahu jádra a periferie zohledňuje vývoj vztahu centrálních oblastí a periferií, který je v čase rozdílný. V rámci České republiky je využit častěji pro definici vývojových tendencí periférií na úrovni mikroregionu. Periferní oblasti vznikají kvůli efektu nerovnoměrného vývoje obyvatelstva v daném území. To lze odůvodnit odlišnými kulturními, historickými, sociálními, politickými, ekonomickými a přírodními podmínkami. Téma periferie není možno oddělit, jde o neoddělitelnou součást širšího vztahu jádra a zázemí. [34]

2.1 Znaky periferie

Vnitřní periferie jsou charakterizovány:

- venkovskými zemědělskými oblastmi (vysoké podíly pracovních míst v primárním ekonomickém sektoru, vysoké hodnoty podílu ekonomicky aktivních obyvatel v primárním sektoru),
- územími, která zaznamenala nejvyšší hodnoty negativních přirozených přírůstku obyvatelstva (vyznačují se vysokým podílem neobydlených bytů a bytů přechodně obydlených, nebo sloužících rekreaci),
- územími, která ale zároveň zaznamenala od 90. let nejvyšší přírůstky obyvatelstva způsobené imigrací.

Periferie jsou rovněž územím:

- s nízkou hustotou obyvatelstva na km^2,
- s nejvyšším podílem obyvatel vyjíždějících z místa bydliště za prací,
- s nejnižší úrovní technické infrastruktury,
- s nejnižším podílem cizinců.

Periferie jsou také specifické:

- nízkým podílem pracovních míst v terciálním sektoru,

- nízkým podílem domácností s počítačem,
- nízkým počtem pracovních míst připadajících na sto ekonomicky aktivních zaměstnanců,
- nejvyšším podílem bytů postavených v rodinných domech v období 1997-2006.

Vnitřní periferie lze také členit primárně a sekundárně. Do **primárních** znaků řadíme vysoký podíl obyvatel pracujících v zemědělství a nízkou hustotu zalidnění, měřenou počtem obyvatel na km^2. **Sekundární** znaky se dále dělí do tří skupin:

- sociálně-ekologické,
- sociálně-ekonomické,
- polohová dimenze periferií.

Z hlediska sociálně-ekologického lze charakterizovat periferní území jako dlouhodobě se vylidňující v důsledku emigrace obyvatel a negativního přirozeného přírůstku. Tento fakt se promítl do vysokého podílu neobydlených bytů nebo domů, které slouží pouze k rekreaci. S nízkou hustotou obyvatelstva je také spojena horší kvalita technické infrastruktury v periferních obcích. Sociálně-ekonomické charakteristiky definuje nižší úroveň vzdělání obyvatelstva, dále nedostatek pracovních příležitostí, velký podíl obyvatel vyjíždějících za prací, nízký podíl ekonomicky aktivních, kteří trvale bydlí v periferní obci a jsou zaměstnáni v terciálním sektoru. Dále lze do této skupiny znaků začlenit také nízký podíl cizinců, nižší počet domácností, které jsou vybaveny počítačem, nižší podíl vysokoškolsky vzdělaných občanů, nižší podíl podnikatelských subjektů a poměrně vyšší nezaměstnanost mezi ekonomicky aktivním obyvatelstvem. Polohová dimenze periferií značí, že dosažitelnost obce s rozšířenou působností z periferní obce, měřena jednotkami času, je delší než z ostatních území. Také vzdálenost k hlavní komunikaci byla výrazně delší.

Význam polohových faktorů na formování vnitřních periferií ČR, který je relativně malý, naznačuje, že významnější v procesu vzniku periferních oblastí byly sociálně-ekonomické faktory. Za těmi ovšem mohou být skryté politické, politicko-správní a demografické faktory.

Jedním ze základních znaků vnitřních periferií je dostupnost služeb a úřadů v nejbližších centrech. Periferie jsou v České republice poměrně souvislá a rozsáhlá území, která jsou situována na okrajích spádových území metropolitních regionů a méně na okrajích spádových území regionálních center. Pro tyto území jsou charakteristické vyšší podíly pracovních míst v primárním sektoru. Tzn., že vnitřní periferie v České republice jsou zemědělským venkovem. [4]

2.2 Příčiny vzniku vnitřních periferií

„Vnitřní periferie České republiky jsou tedy většinou souvislá území na okrajích metropolitních regionů a na okrajích území regionálních středisek. Vyznačují se vysokými podíly obyvatel pracujících v zemědělství a nízkou hustotou obyvatelstva. S těmito primárními znaky jsou spojené další znaky, tj. relativně nízká vzdělanostní úroveň obyvatelstva, vysoký podíl obyvatel, kteří vyjíždějí za prací mimo obec, nízký podíl obyvatel pracujících v terciálním sektoru a obyvatel s ukončeným vysokoškolským vzděláním. Dostupnost obcí s rozšířenou působností, tj. center základních služeb, je z periferií horší než z ostatních území. Je však zřejmé, že díky povaze osídlení České republiky, snížená dostupnost center, tj. malých a středně velkých měst, není tak důležitým znakem“. [4]

Jednou formou sociálně ekologických procesů je i skutečnost, že vnitřní periferie jako definované území stále vznikají a zanikají. Jako prostorový projev sociálně ekonomické stagnace můžeme chápat periferizaci. Ta je také projevem úpadku a to při působení jednoho negativního faktoru, který dále působí a posiluje další a následuje kumulativní sčítání těchto faktorů do efektu úpadku či stagnace daného regionu. Takové území je pak konkrétně charakterizováno:

- polohou na okraji rozvíjejícího se regionu,
- tím, že jde o území s převahou zemědělských, hospodářských aktivit,
- tím, že jde o území s nízkou hustotou obyvatelstva.

Vysvětlit lépe proces kumulativní kauzality lze na následujícím sledu situací:

1. V určitém regionu je málo pracovních míst a lidé musí za prací vyjíždět.
2. Zároveň dochází k omezování spojů veřejné dopravy.
3. To vede ke vzniku sociální exkluze těch, kteří na území zůstávají a k ztíženému provozu jejich domácností.
4. Tato situace má za následek dlouhodobé vylidňování daného území.
5. Tento proces vede k dalšímu snížení hustoty obyvatelstva, k snížení počtu obyvatel v obcích. [4]

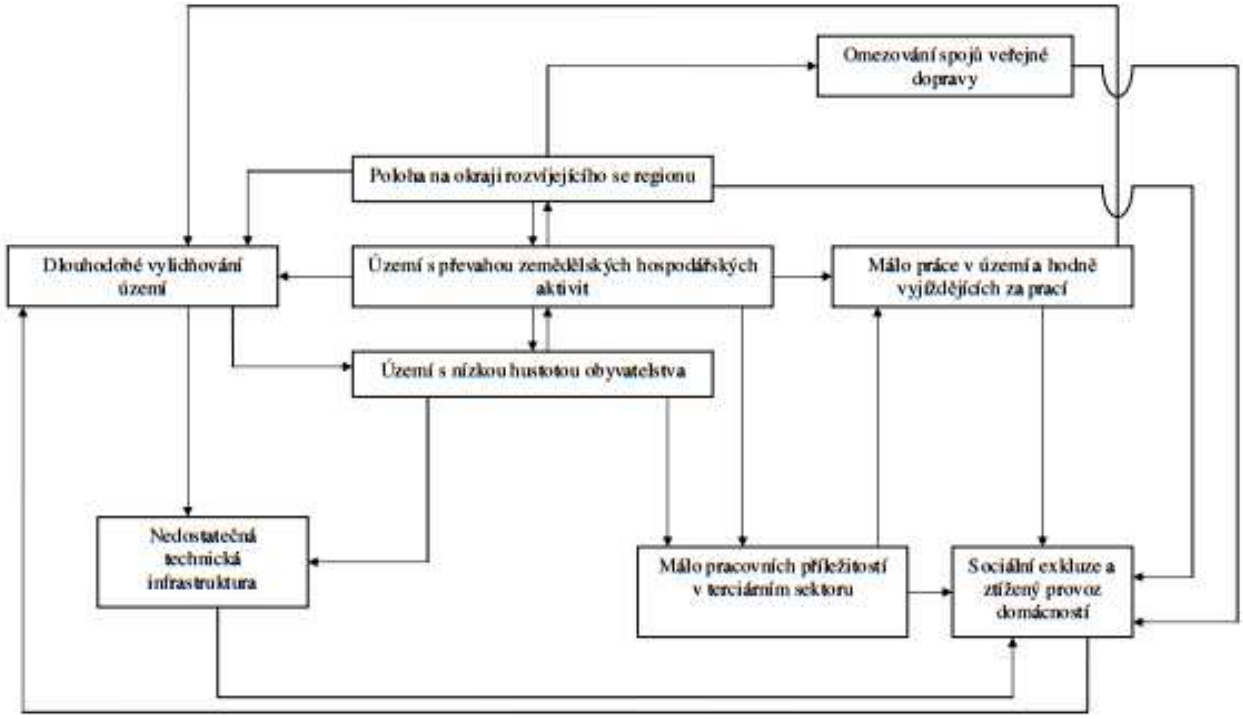

Obrázek č. 6: Procesy kumulativní kauzality jako mechanismus formování vnitřních periferií

Zdroj:http://ceses.cuni.cz/CESES-20-version1-s06_02.pdf

Z pohledu dlouhodobé sociální politiky je možné, že se exkluze venkovského zemědělského, ale také nezemědělského obyvatelstva stane jednou z nejobtížněji řešitelných sociálních problémů státu. [7]

„Sociologicky vyjádřeno ztrácejí se, nebo oslabují se některé prvky, které byly tradičně základem místních komunit (společenství), a také elementy, které spojovaly oddělená místa s většími sociálně-prostorovými celky“. [4]

2.3 Jádra a periferie krajů ČR

Vznik krajů ČR jako samosprávných jednotek v roce 2001 byl spojen s jejich vymezením jako přirozených, funkčních regionů se silnými regionálními jádry. Nejsou to však vnitřně homogenní regiony. Uvnitř jednotlivých krajů lze pozorovat existenci výrazných rozdílů, ze kterých vyplývá, že finální indikátory za kraj jako celek mohou reprezentovat jen část území určitého kraje. Zlepšovat postavení kraje jako celku může silné jádro, přestože velká část jeho území může patřit spíše k problémovým nebo slabým oblastem, či opačně.

Z analýz ekonomických ukazatelů na nižší než krajské úrovni vyplývá, že ve většině krajů existují značné rozdílnosti na úrovni těchto konkrétních sledovaných jednotek, tj. obcí a okresů s rozšířenou působností, zatímco relativně homogenních je jen několik krajů. Těmi jsou nejčastěji problémové kraje - Moravskoslezský, Karlovarský, Ústecký kraj.

Je patrné, že zaostávání například Olomouckého kraje je velkou měrou ovlivněno velmi nízkou výkonností horských oblastí. Vnitřní rozdíly jsou také významné i v dalších krajích, které jsou ekonomicky úspěšnější, např. Středočeský, Pardubický či Jihomoravský. Toto potvrzuje i analýza dat na úrovni obcí. Zde je patrná zvyšující se tendence k vytváření důležitých shluků, především v okolí významných ekonomických center. Ve většině krajů lze tak pomocí uskutečněné analýzy nalézt rozvojová, hnací jádra, která se ztotožňují nejčastěji s krajskými městy. Většina relativně prosperujících krajů zároveň začleňuje i ekonomicky slabé nebo problémové oblasti, které lze považovat za vnitřní periferie, což jsou hospodářsky slabé oblasti, v jinak hospodářsky prospívajících regionech.

Prospívající rozvoj regionu může zastínit problémy v některých specifických oblastech nižší úrovně, pozorujeme-li typické ukazatele a vývoj pouze na krajské úrovni. Toto s sebou nese značné dopady pro cílení regionální politiky. Zohlednění diferenciací uvnitř regionu sebou nese potřebu dostupnosti vyhovujících dat na místní úrovni, která jsou v současné době značně omezeně dostupná. [30]

3 Problémové regiony

Pokud se zaměříme na dva hlavní aspekty problematiky regionálních disparit, tak jsou jimi jednak nerovnosti, jednak prostorový rozměr. Hovoříme o oblasti, kde k řešení musí být přistupováno koncepčně a v širších souvislostech. Toto je úkol pro regionální politiku a ta při řešení disparit využívá různé teoretické koncepce a také další rozvojové nástroje.

Důležitými aktéry regionální politiky v ČR jsou kraje. Právě pohled jednotlivých krajů na vlastní disparitní území je pro přesné cílení nástrojů regionální politiky velice hodnotný, protože je detailnější než pohled z centra. Z toho důvodu mohou kraje přesněji zmapovat problémové regiony v rámci svého území a rovněž odhalit příčiny těchto problémů. Podporu rozvoje dílčích regionů v rámci jejich územního obvodu mají kraje danou zákonem (č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje).

Tuto zákonnou pravomoc Pardubický kraj využívá pravidelně od svého založení, kdy už v Programu rozvoje Pardubického kraje (PRK) z roku 2001 byla uvedena samostatná kapitola obsahující nejen praktické vymezení „regionů pro soustředěnou podporu“, ale i celou škálu metodologických otázek souvisejících s tímto vymezováním. Stejná kapitola byla vymezena také v Programu rozvoje Pardubického kraje z roku 2006 a tato kapitola v současném aktualizovaném PRK 2012-2016 na tyto zkušenosti z PRK 2001 a 2006 logicky navazuje. Tato vazba se zakládá na stejné metodice vymezování problémových regionů a to zejména z důvodu vzájemné porovnatelnosti vybraných regionů a postupu v jejich rozvoji. [29]

Ukazatele použité k vymezování problémových regionů Pardubického kraje

- Migrace (rozdíl počtu přistěhovaných a vystěhovaných, na 1 000 obyvatel kraje).
- Index stáří (poměr počtu obyvatel ve věku nad 65 let k počtu obyvatel mladších 14 let, vyjádřený v procentech),
- Relativní počet podnikatelů (poměr počtu podnikatelů ku počtu trvale bydlících obyvatel v tisících),
- Míra nezaměstnanosti (poměr počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání u úřadu práce ku počtu ekonomicky aktivních obyvatel),
- Daňová výtěžnost (poměr daňových příjmů v daném území ku počtu trvale bydlících obyvatel),
- Hustota obyvatelstva (počet trvale bydlících obyvatel na kilometr čtvereční). [29]

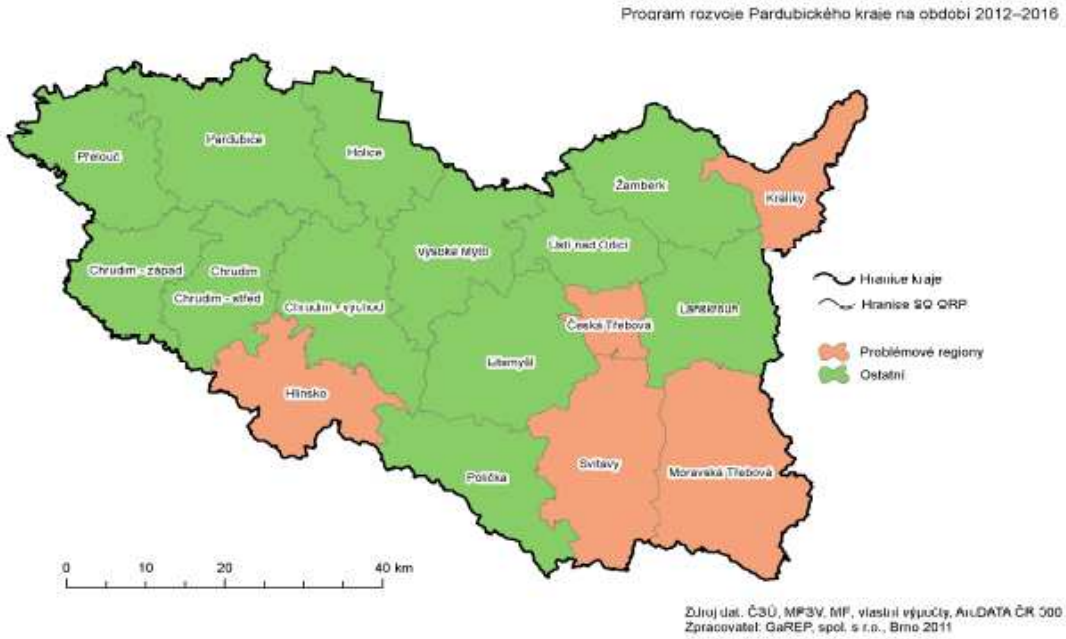

Obrázek č. 7: Vymezení problémových regionů Pardubického kraje

Zdroj: Plán rozvoje Pardubického kraje 2012-2016

3.1 Identifikace a analýza problémových regionů v Pardubickém kraji

Dle vymezení problémových regionů v dokumentu Program rozvoje Pardubického kraje 2012-2016 splňovalo uvedené ukazatele 5 regionů (obrázek č. 7). Jsou jimi ORP Králíky, ORP Moravská Třebová, ORP Česká Třebová, ORP Svitavy a ORP Hlinsko. [29]

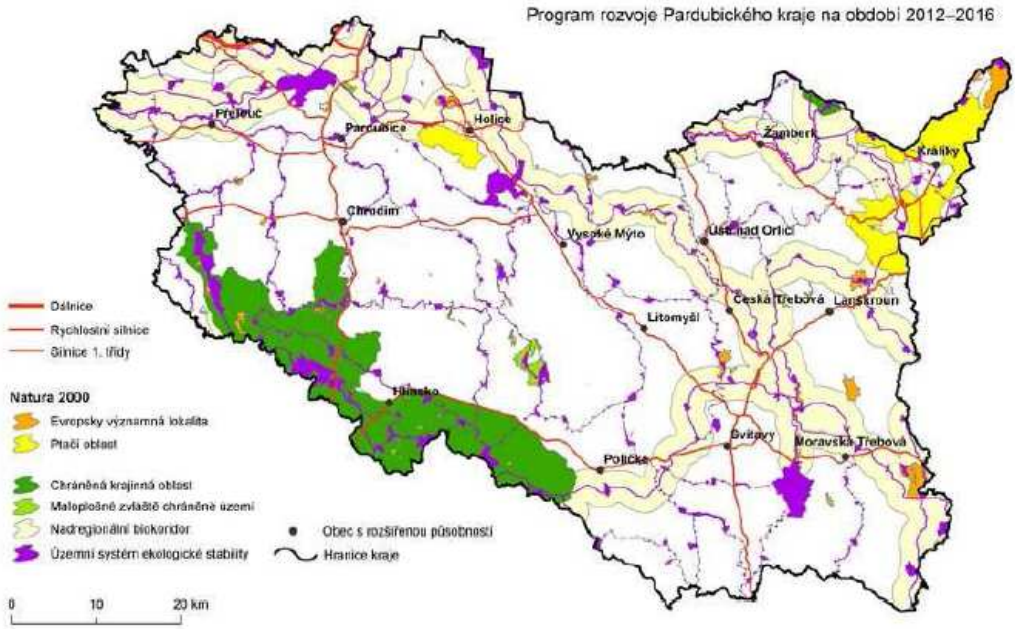

Obrázek č. 8: Ochrana přírody a krajiny v Pardubickém kraji v roce 2010

Zdroj: Plán rozvoje Pardubického kraje 2012-2016

Území **ORP Králíky** tvoří pouze 5 obcí a nachází se v severovýchodním cípu Pardubického kraje. Od jiných ORP se liší zejména tím, že má významnou společnou hranici s Polskem včetně silničního a železničního přechodu. Z důvodu své malé rozlohy a svého významného napojení na Polsko, která mu může do budoucnosti přinést významné ekonomické příležitosti, nevyhovuje danému zadání diplomové práce, přesto, že je jeho poloha v PPRK vymezena jako periferní.

Území **ORP Moravská Třebová** se nachází v jihovýchodní části Pardubického kraje a sousedí s krajem Olomouckým a Jihomoravským. Území je navrženo jako součást rozvojové osy republikové úrovně OS 8 (Hradec Králové – Moravská Třebová – Olomouc) v rámci které je dlouhodobě plánován střet rychlostních silnic R35 a R43. Přesto, že je region definován jako vnitřně periferní v rámci Pardubického kraje, plánovaná výstavba střetu rychlostních silnic mu v budoucnosti přinese podstatné zlepšení z pohledu ekonomického rozvoje regionu.

Území **ORP Svitavy** se nachází v jihovýchodní části kraje a jižní hranici sdílí s krajem Jihomoravským. Město Svitavy je okresním městem a jeho poloha není dle PRPK 2012 - 2016 určena jako periferní.

Území **ORP Česká Třebová** se nachází ve východní části Pardubického kraje a je jedno ze dvou území ORP, které nemá společné hranice s jiným krajem. Tudíž jeho poloha není určena jako periferní a v tomto území leží významný železniční uzel.

Území **ORP Hlinsko** se nachází na jižní hranici Pardubického kraje a sousedí tak s krajem Vysočina a jejich hranici tvoří hornatý pás Železných hor. Hlinecko patří k územím se značně členitým reliéfem, jihozápadní část leží v CHKO Železné hory, na východě se rozprostírá CHKO Žďárské vrchy. Území je přírodovědně zajímavé, vedle CHKO je zde řada ZCHÚ. Jde o klidnou část kraje, oddělenou a výše položenou, tedy méně dostupnou. Podpora tohoto regionu je zejména vhodná z důvodu jeho periferní polohy v rámci Pardubického kraje, nadprůměrné míry nezaměstnanosti, která činila v roce 2011 10,6 % [22] a ztížené dopravní dostupnosti ORP. Také z hlediska ochrany přírody a krajiny v Pardubickém kraji (obrázek. č. 8) je ORP Hlinsko územím s vysokou hustotou přírodně významných lokalit, vhodných pro cestovní ruch a rekreaci. [29] ORP Hlinsko zůstává dlouhodobě periferním územím (obrázek č. 9). Již v r. 1984 splňovalo toto území znaky periferie. Tyto znaky setrvaly až do r. 2005. [4]

Na základě těchto faktů byla pro potřeby této diplomové práce vybrána **ORP Hlinsko**.

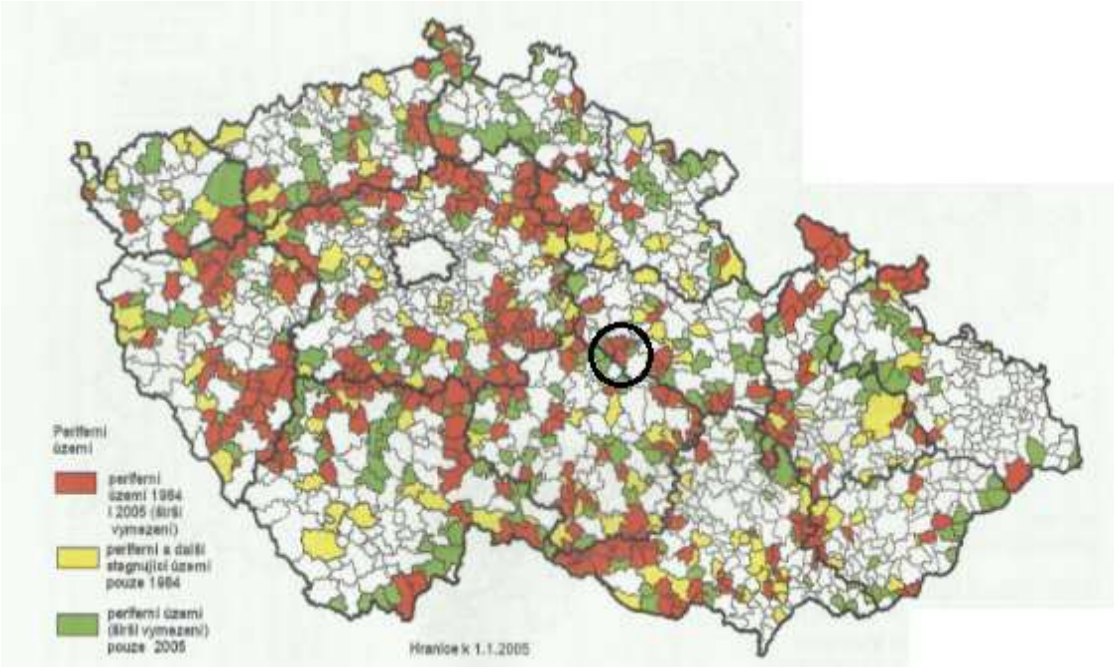

Obrázek č. 9: Periferní území ORP Hlinsko v roce 1984 a 2005

Zdroj: *http://ceses.cuni.cz/CESES-20-version1-s06_02.pdf*

3.2 Vymezení ORP Hlinsko

ORP Hlinsko se rozprostírá na 24 658 hektarech a zabírá 5,5 % rozlohy Pardubického kraje. Ve 22 obcích, které tvoří správní obvod, bylo evidováno k 31. 12. 2009 dohromady 21 505 obyvatel (4,2 % obyvatelstva kraje). [29] Těmito obcemi jsou obec Dědová, Hamry, Hlinsko, Holetín, Jeníkov, Kameničky, Kladno, Krouna, Miřetice, Otradov, Pokřikov, Raná, Studnice, Svratouch, Tisovec, Trhová Kamenice, Včelákov, Vítanov, Vojtěchov, Vortová, Všeradov a obec Vysočina.

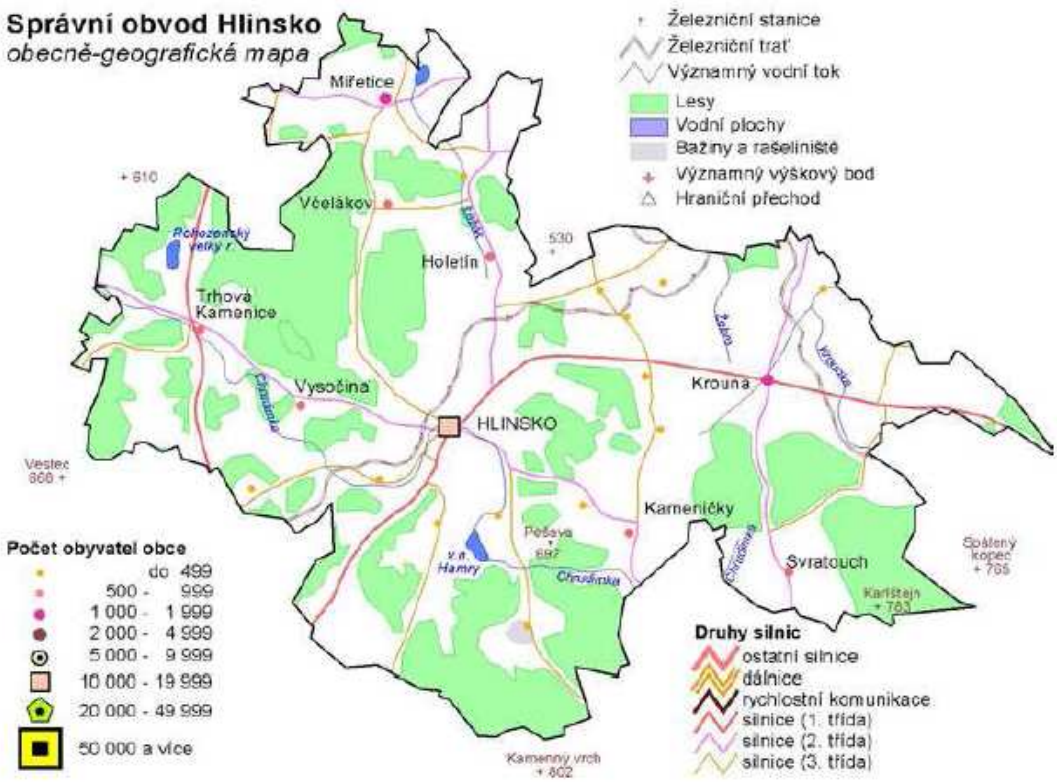

Obrázek č. 10: Obecně geografická mapa ORP Hlinsko

Zdroj: Územně analytické podklady ORP Hlinsko, 2012

V průběhu posledních let je počet obyvatel poměrně stabilní. Přirozený přírůstek obyvatelstva je mírně záporný. Ovlivňuje ho jednak nízká míra porodnosti, která je nejnižší z celého kraje a úmrtnost, která je vyšší než průměr Pardubického kraje. Vyšší zastoupení stárnoucí složky obyvatel v populaci v regionu má za následek třetí nejvyšší index stáří v porovnání s ostatními ORP v Pardubickém kraji (113,5).

Dodržování různých tradičních zvyků a pořádání mnoho náboženských a kulturních akcí je úzce spjato s nejvyšším podílem věřící populace v kraji (cca 50 % věřících v populaci). Kontrastně s tímto faktem působí počet uzavřených manželství na 1 000 obyvatel, který je nejnižší z celého kraje (3,3).

Území Hlinecka je napojeno na silnice I. třídy, a to silnice I/37 a I/34, které zajišťují dopravní vazby tohoto území ve směru na Chrudim, Pardubice, Svitavy a Havlíčkův Brod. Železniční dopravu umožňuje celostátní trať č. 238 s vazbou na Chrudim, Havlíčkův Brod a regionální trať na Skuteč a Poličku. [29]

Obrázek č. 11: Správní obvod ORP Hlinsko

Zdroj: Územně analytické podklady ORP Hlinsko, 2012

3.3 Charakteristika ORP Hlinsko

3.3.1 Geografie

Území obce s rozšířenou působností Hlinsko leží na jižní hranici Pardubického kraje a sdílí hranice s krajem Vysočina. Tu tvoří hornatý pás Železných hor a náleží ke středočeské oblasti Českého masívu.

Oblast Hlinecko je územím se značně členitým reliéfem, jeho jihozápadní část leží v CHKO Železné hory, na východě se rozprostírá CHKO Žďárské vrchy. [33] CHKO tedy chráněná krajinná oblast je charakterizována jako rozsáhlé jedinečné území se značným podílem přírodních ekosystémů, travních porostů, zeleně a architektury. Důvodem ochrany jsou vzácné ekosystémy, urbanistické uspořádání, kulturní památky a typická vesnická sídla. [8] Oblast Železných hor se rozprostírá až do severní části území Hlinecka, konkrétně na území obcí Trhová Kamenice a částečně na katastru obce Miřetice, Vysočina a Včelákov. CHKO Železné hory byla zřízena 27. března, roku 1991. Rozloha Železných hor je téměř 600 km^2 s průměrnou nadmořskou výškou přibližně 450 m n. m. s krajinným rázem vrchovin až

pahorkatin. Celá tato oblast je hojně pokryta lesy a zelení. CHKO Žďárské vrchy se rozkládá na ploše přibližně 709 km^2. Na tomto území nalezneme čtyři národní přírodní rezervace, devět přírodních rezervací a 36 přírodních památek. [33]

Území je také zajímavé z přírodovědného hlediska, vedle CHKO je zde několik ZCHÚ. Jsou to přírodní, klidné části kraje oddělené a výše položené, což znamená hůře dostupné. Co se týče kvality životního prostředí, jedná se o území s nadprůměrně vysokou ekologickou stabilitou. [29] Což je takové území, kde pozorujeme vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, ale přírodně blízkých ekosystémů, jenž udržuje přírodní rovnováhu. Charakterizují ho ekologické podmínky, které umožňují existenci druhů přirozeného geofondu krajiny. [8] Ochrana a těžba nerostného bohatství nemá ve správním obvodu ORP Hlinska výrazné zastoupení. Spíše okrajově na toto území zasahuje těžba granodioritů nasavrckého plutonu. V severozápadní části Hlinska v současné době probíhá povrchová těžba kamene pro hrubou a ušlechtilou kamenickou výrobu.

Významným vodním tokem v oblasti je řeka Chrudimka. Ta odtéká severozápadním směrem, přes Chrudim až do Pardubic, kde se stává levostranným přítokem řeky Labe. Severní část ORP Hlinsko je odvodňována potoky Krounka, Ležák a Žejbro s jejich vedlejšími přítoky, které ústí do říčky Novohradky. Kvalitu životního prostředí v ORP Hlinsko ovlivňuje mnoho faktorů a to přírodní i antropogenní. Ve sledovaném území není zhoršená kvalita ovzduší. [33]

3.3.2 Historie

Hlinecko leží v jižní části Pardubického kraje na území bývalého soudního a později samosprávného okresu Hlinsko, který byl zrušen v roce 1960. Přestože prvopočátky osídlení lze vystopovat už v době slovanské, bylo výše položené Hlinecko postupně osídlováno především pozdně středověkou vnitřní kolonizací. Středověký původu náleží zejména městu Hlinsko v Čechách. Nejstarší sídlo, o němž jsou zprávy z 11. a 12. století, leželo podél hlavní obchodní cesty mezi Čechy s Moravou. Západní a severovýchodní oblast kolonizoval vilémovský a podlažický klášter, na vyžďářených místech byly zakládány kruhové obce s návsí typu lesní návesní vsi. Na ostatním území Hlinecka převažovaly podlouhlé vesnice budované podél potoků a cest, tzv. údolní lesní lánové vsi. V tomto období vznikla také první správní střediska jako Bojanov či Trhová Kamenice. Od 14. století náležela většina zdejších vesnic a sídel k nově vzniklému rychmburskému panství, jehož střediskem se stal hrad Rychmburk. Poslední vsi vznikly na pasekách hornatého Hlinecka v 18. století jako důsledek rozsáhlé těžby dřeva. Od dávné minulosti živila obyvatelstvo této podhorské a lesnaté části

Čech práce na kamenitých a málo úrodných polích. Rovněž první řemeslná výroba vycházela ze zpracování lehce dostupných přírodních surovin, kterými byly kámen, jílová hlína a dřevo. Na Hlinecku záhy vzniklo hrnčířství, které se stalo společně s domáckým tkalcovstvím na dlouhou dobu zásadním zdrojem obživy místních obyvatel. Život několika obcí ovlivnila i železářská výroba, známá zde již od středověku. V mnoha dílnách a domácnostech se zpracovávalo dřevo. Rozvinula se domácká výroba především hraček, dřevěného nářadí, soustruženého nádobí, šindele a dalších. Řemeslná zručnost obyvatelstva tohoto opomíjeného kraje společně s levnou pracovní sílou daly podnět k nástupu tovární výroby.

Od počátku 19. století začala mít krajina mikroregionu postupně průmyslový charakter, který umocnila ještě stavba železnice roku 1871. Původně domácké tkalcovství a následně manufakturní výroba se na Hlinecku staly základem desítek textilních firem zpracovávajících celý sortiment textilního zboží. Věhlasnou se stala především výroba rozličných druhů koberců a exportních jemných textilií. Na počátku 20. století dominovalo na Hlinecku jednoznačně kožešnictví, zdejší firmy tehdy udávaly módní trendy a staly se symboly kvalitního a luxusního módního zboží exportovaného do celé Evropy i zámoří. Oblíbeným stavebním a dekoračním materiálem byla od počátku 20. století hlinecká tmavomodrá žula ze zdejších lomů. Zdejší kraj s malebnou přírodou a příznačným podhorským životem se stal oblíbeným působištěm řady předních českých výtvarníků, spisovatelů a jiných kulturních osobností. [31]

3.3.3 Ekonomika

Hospodářství je určeno historií a pak zejména geografickou polohou. Z dosažitelných uchazečů byla míra nezaměstnanosti na konci roku 2011 lehce nad průměrem Pardubického kraje (10,6 %). [22]

Na území ORP Hlinsko se rovněž nacházejí důležití, tradiční výrobci, kteří rovněž představují největší zaměstnavatele např. Mlékárna Hlinsko, s.r.o., FANS, a.s. Hlinsko, Backer Elektro CZ a.s. Hlinsko, MEGATECH Industries Hlinsko, s.r.o., Jednota, spotřební družstvo, Kožešnická, a.s., Hlinsko. K dalším zaměstnavatelům s počtem zaměstnanců vyšším než 50 patří LEVEL Hlinsko, s.r.o., KOMUTEX, spol. s.r.o. Vortová, J. E. Kabelová konfekce, s.r.o. Hlinsko a Mias OC spol. s r.o. Krouna. [33]

ORP Hlinsko	Nezaměstnanost %					Vyjížďka za prací		Ubytovací kapacity
Obce	2007	2008	2009	2010	2011	2011	2001	
Dědová	9,9	9,9	18,5	27,2	16,1	19	77	0
Hamry	5,7	9,5	6,7	12,4	12,4	42	79	0
Hlinsko	4,7	5,9	9,2	11,1	9,2	1395	4526	4
Holetín	5,3	4,7	14,1	17,9	15,8	134	289	0
Jeníkov	2,7	5,4	10,4	16,2	14	81	199	0
Kameničky	7,9	8,2	15	18,1	13,6	164	305	1
Kladno	6,9	6,9	10,3	18,1	13,8	49	101	0
Krouna	6	6,5	13,2	14,8	10,2	209	558	0
Miřetice	7,8	7,7	13,6	15,7	12,2	189	495	1
Otradov	3,9	3,2	9	13,5	11	46	132	0
Pokřikov	6,8	5,9	11	13,6	10,2	56	104	0
Raná	4,4	8,2	10,1	8,9	10,1	61	135	1
Studnice	5,6	9,6	13,6	14,1	12,1	87	156	0
Svratouch	6,9	6,5	17,1	13	7,4	133	374	2
Tisovec	7,4	7,4	12,1	12,1	8,1	57	121	0
Trhová Kamenice	9,8	11,9	14,1	17,7	16	154	328	3
Včelákov	5,5	8,8	15,1	16,2	12,5	81	228	0
Vítanov	4,4	5,4	8,3	12,2	12,7	73	177	1
Vojtěchov	5,5	13,1	13,1	20,8	11,5	74	157	0
Vortová	3,5	5,3	15	10,6	11,5	30	98	0
Všeradov	11,1	18,5	29,6	29,6	11,1	26	46	0
Vysočina	6,7	10,1	7,6	9,2	10,7	102	284	2

Tabulka 1: ORP Hlinsko - vývoj nezaměstnanosti, vyjížďka za prací a ubytovací kapacity v obcích

Zdroj: Data - www.czso.cz, tabulka – vlastní zpracování

Plochy výroby se v území ORP vyskytují ve všech obcích i ve městě Hlinsku, jednak jako monofunkční areály výroby průmyslově lehké a zemědělské výroby, jednak jako menší areály a provozovny, které jsou součástí smíšených zón venkovských a městských. Charakter správního obvodu je převážně průmyslový, nejvyšší podíl obyvatel je zaměstnán v elektroprůmyslu, textilním průmyslu, obchodu a službách, zemědělství a také ve stavebnictví. Podíl zaměstnaných v zemědělství se pohybuje mírně pod průměrem kraje, více jsou

zastoupeni pracující v průmyslových oborech, zejména ve výrobě elektrických přístrojů pro domácnost či potravinářství. Zaměstnanost ve školství, zdravotnictví, pohostinství či ubytování patřila podle posledního sčítání k nejnižším v kraji. [33] Jednoznačně nejvíce pracovních míst a příležitostí nabízí město Hlinsko v Čechách, které je přirozeným správním centrem regionu a stále zde existuje několik významných zaměstnavatelů, i přes ekonomické problémy. [1]

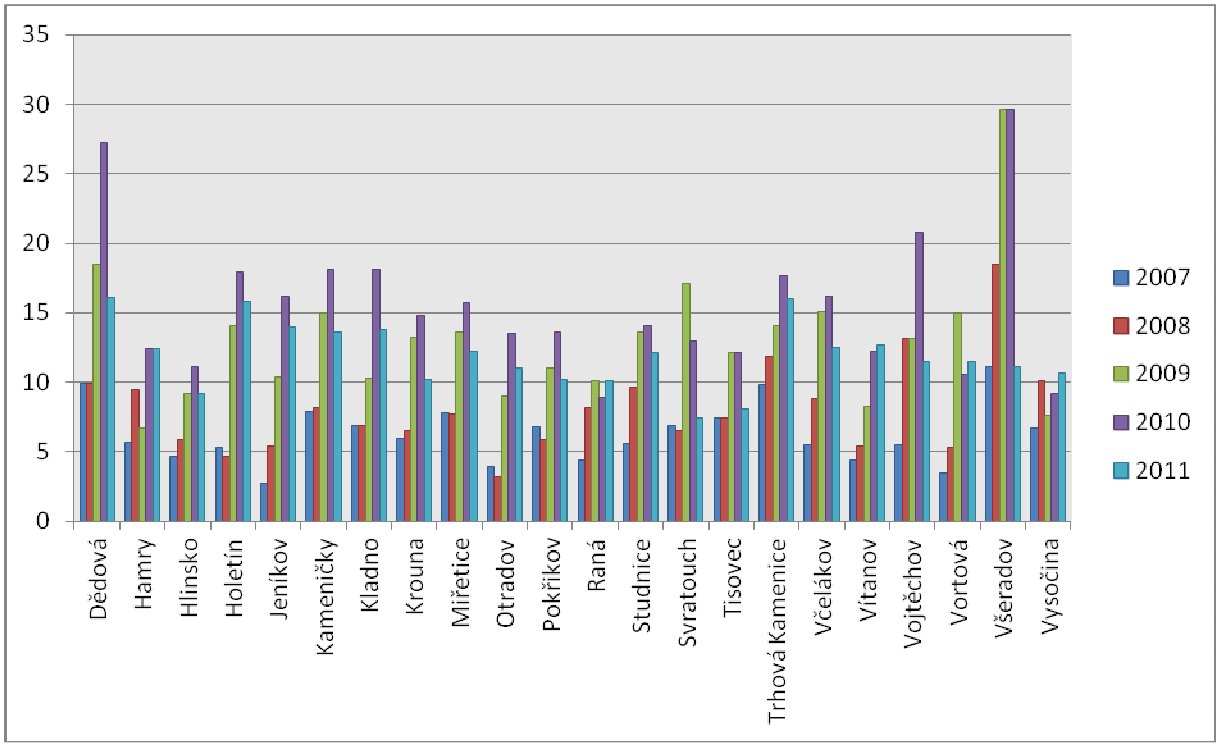

Graf č. 1: Nezaměstnanost v ORP Hlinsko v letech 2007 – 2011

Zdroj: Data – www.mpsv.cz, graf- vlastní zpracování

Struktuře domovního fondu významně dominují rodinné domy. Kvůli vysokému počtu domů užívaných k rekreaci je podíl neobydlených domů jeden z nejvyšších v kraji. Oproti minulosti se v ORP v roce 2009 projevila nadprůměrná intenzita výstavby bytového fondu, což může zapříčinit zvýšení počtu obyvatel území v budoucnosti. [29]

3.3.4 Potenciál cestovního ruchu

Správní obvod Hlinsko je územím s výrazně členitým reliéfem, v jihozápadní části se rozprostírají Železné hory, na východě leží Žďárské vrchy. Z hlediska cestovního ruchu je toto území značně využíváno a ve spojení s blízkými centry cestovního ruchu má svým návštěvníkům co nabídnout. Těmito centry jsou např. Polička, Údolí Doubravky u Chotěboře, Svratka, Devět skal, Žďár nad Sázavou, Chrudim, Slatiňany, Nasavrky, Sečská přehrada,

Pardubice, Polička a jiné. Území správního obvodu je součástí Mikroregionu Hlinecko a turistického regionu Východní Čechy – turistická oblast Chrudimsko-Hlinecko.

Na celém území mikroregionu Hlinecko se vyskytuje značné množství historicky důležitých světských i sakrálních staveb a také několik technických památek – např. Blažkův mlýn v Otradově, litinový most ve Vítanově, několik objektů ve skanzenu obce Vysočina a další. Dochoval se zde rovněž vysoký počet historicky hodnotných objektů lidové architektury. Například v obci Vysočina je umístěna stálá expozice lidového stavitelství a v Hlinsku nalezneme soubor staveb v historické části Betlém, jež byl vyhlášen jako památková rezervace lidové architektury. Výjimečná je i obec Vortová, která svým urbanistickým a architektonickým výrazem náleží k nejhodnotnějším vesnickým sídlům v mikroregionu. Dějiště historické události, významné pietní místo regionu a historicky cenný soubor leží u obce Miřetice, kde se nachází NKP „Pietní území Ležáky“. Dále byly rovněž „vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku“ zařazeny do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva UNESCO. V krajině mikroregionu Hlinecko nalezneme mnoho výrazných vyhlídkových bodů, mezi ně patří místo zvané Zkamenělý zámek ve Svratouchu, nebo rozhledna Františky v obci Krouna. [33]

ORP Hlinsko je tak cílovým územím k rekreaci nejen pro obyvatele Pardubického kraje. Zde nalezneme jedinou vesnickou památkovou rezervaci v kraji (Hlinsko – Betlém) a skanzen Veselý Kopec, který je nejvíce navštěvovaný turistický cíl v kraji (73 tis. návštěvníků v roce 2009). V roce 2010 byl i místní masopustní průvod zařazený na seznam nehmotného dědictví UNESCO. [29]

Hlinecko svým návštěvníkům nabízí pro sportovní vyžití mnoho různorodých aktivit (pěší turistika, cykloturistika, jezdecký areál, golfová hřiště, krytý bazén, tenisové kurty, sjezdové areály, zimní stadion, běžecké tratě a kulturní aktivity jako koncerty, kino, divadelní představení, výstavy a jiné kulturní akce. ORP Hlinsko nedisponuje dostatečnou nabídkou kvalitního stravování a ubytování. Rovněž ve větších obcích (např. Svratouch, Trhová Kamenice, Miřetice, Kameničky, Krouna), které jsou také více turisticky atraktivní, chybí tato infrastruktura. Na druhou stranu je území značně bohaté na přírodní, sakrální, kulturní památky a různé další atraktivity a je protkáno mnoha cyklotrasami a turistickými stezkami s rozdílnou náročností. Jejich trasy vedou malebnou krajinou mezi jednotlivými obcemi Hlinecka. Dvěma z nich jsou dokonce i národní dálkové cyklotrasy, a to Pražská cyklotrasa č. 1 a Českomoravská cyklotrasa č. 16. Hlinskem a jeho okolím vedou 4 naučné oddychové trasy. [33]

Tématem této práce je „*Cestovní ruch jako jeden z nástrojů rozvoje regionu*“ a tento region je vhodný zejména z důvodu:

- značné atraktivity území (místo pro zimní rekreaci, skanzeny, tradice a další akce),
- dodržování lidových tradic spojených se zvyky Vysočiny (masopusty, jarmarky, poutě),
- nadprůměrně vysoké ekologické stability,
- řady zvláště chráněných území (zejména přítomnost 2 CHKO na území ORP),
- výhodné polohy pro rekreaci a cestovní ruch,
- polohy ORP v rozvojové ose krajského významu OSk1 Chrudim – Chrast – Skuteč – Hlinsko,
- zařazení masopustních průvodů v obcích Vortová, Studnice, Hamry a místní hlinecké části Blatno na seznam nehmotného dědictví UNESCO,
- existence jediné vesnické památkové rezervace v kraji (Hlinsko – Betlém). [29]

Následující obrázek č. 13 analyzuje různorodé turistické cíle na území ORP Hlinsko.

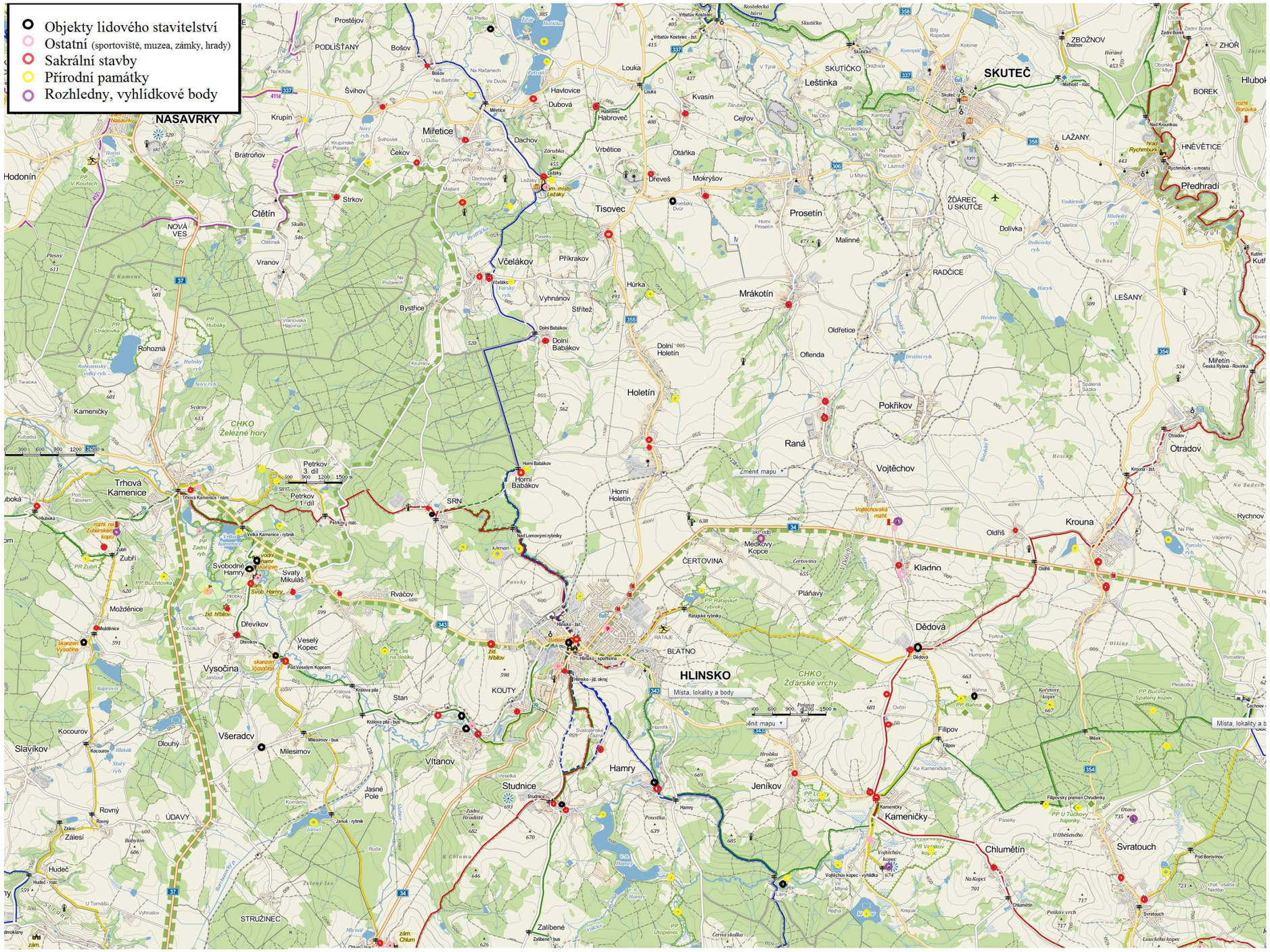

Obrázek č. 12: Turisticky atraktivní cíle v ORP Hlinsko

Zdroj: Vlastní zpracování v www.mapy.cz

4 Výběr lokalit pro návrh projektu

Cílem této práce je vypracování návrhu, který podpoří cestovního ruch a jeho infrastrukturu v daném území, následkem čehož napomůže rozvoji regionu a využití jeho potenciálu, ať už z hlediska ekonomického, kulturního, přírodního či sociálního. Projekt by měl přispět ke snížení alespoň sezónní nezaměstnanosti a také ke zlepšení infrastruktury cestovního ruchu v území, prostřednictvím zvýšení počtu návštěvníků a zvýšení příjmů v ubytovacích a restauračních zařízení. Dle analýzy atraktivit cestovního ruchu v dané oblasti (obrázek č. 15) a analýzy nezaměstnanosti (obrázek č. 10), byly vybrány tři hlavní lokality s největší hustotou turistických cílů a nejvyšší nezaměstnaností v dané obci, dle nejaktuálnějších dat z roku 2011. Indikátor nezaměstnanosti byl vybrán z důvodu, že je jediným dostupným makroekonomickým ukazatelem na úrovni jednotlivých obcí v ORP.

První lokalitou je obec **Miřetice** a její okolí, kde nezaměstnanost v roce 2011 byla 12,2 %. Další vybranou lokalitou je obec **Trhová Kamenice** a její okolí s nezaměstnaností 16 %. Poslední lokalitou je obec **Kameničky** a okolní obce s mírou nezaměstnanosti 13, 6 %. Nezaměstnanost ve všech těchto lokalitách přesáhla průměrnou nezaměstnanost ORP Hlinsko což je 11,92 %. [22] Návrhem jak podpořit cestovní ruch v těchto lokalitách, ale i celém ORP Hlinsko, je devět turistických okruhů, které spojují největší turistické atraktivity a obce s nejvyšší nezaměstnaností. Tyto turistické okruhy jsou zpracovány prostřednictvím geocachingu. Tzn. použití navigačního systému GPS při hledání skrytého objektu zvaného *cache* (keš), o němž jsou známy pouze jeho geografické souřadnice. [17]

4.1 Vymezení pojmu Geocaching

Geocaching (česky geokešink) je volnočasová hra neformální skupiny lidí na pomezí sportu a turistiky. Při hledání se používají běžné turistické přijímače GPS. Poloha cache je velmi často spojena s kulturním, přírodním nebo historickým významem konkrétního místa. V České republice bylo v roce 2009 celkem 57 000 registrovaných uživatelů. [17] Z grafů č. 14, 15, 16 je zřejmé, že počet aktivních uživatelů, nových cache a počet zaregistrovaných nalezení jednotlivých cache stále strmě stoupá a s tím i celosvětová obliba a význam této aktivity, jako atraktivního nástroje cestovního ruchu.

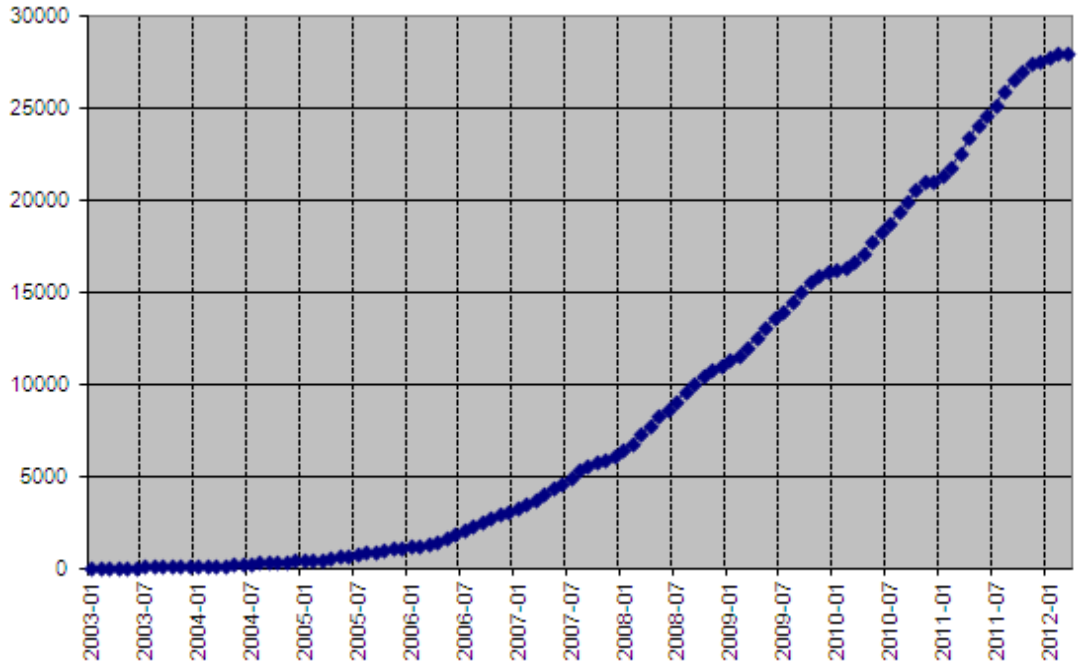

Graf č. 2: Celkový počet cache do roku 2012 v ČR

Zdroj: http://wiki.geocaching.cz/wiki/Geocaching_v_%C4%8D%C3%ADslech

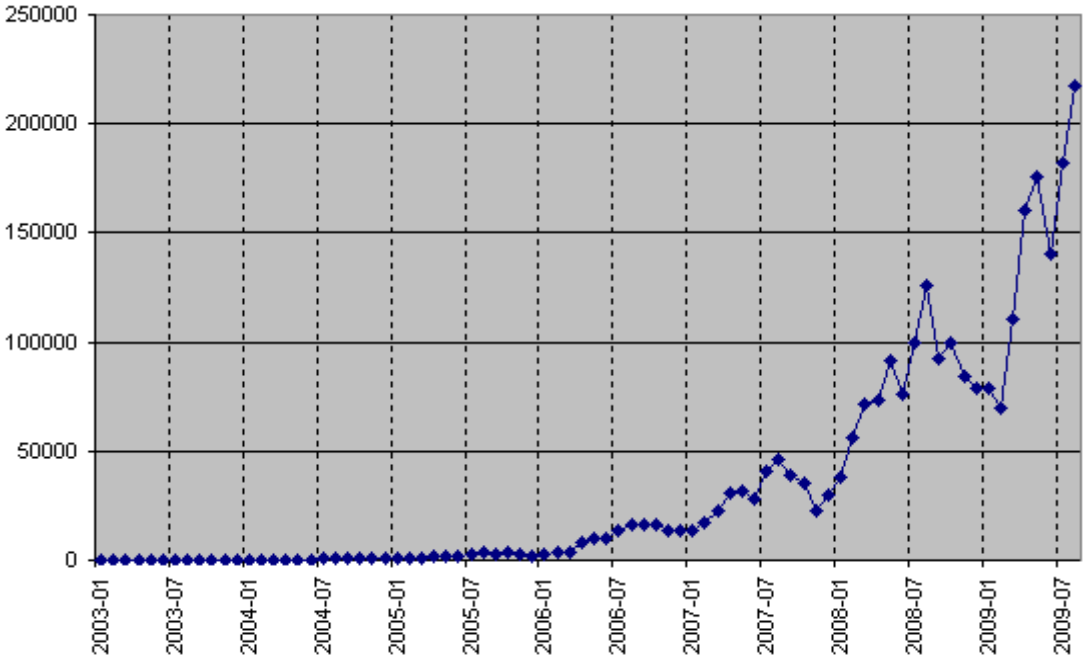

Graf č. 3: Zaregistrované nalezené cache v ČR do r. 2009

Zdroj: http://wiki.geocaching.cz/wiki/Geocaching_v_%C4%8D%C3%ADslech

4.1.1 Multi-cache

Multi-cache (česky multikeš) se skládá ze dvou nebo více částí. Je mnoho variant, ale většinou multi-cache obsahuje návod/výpočet k nalezení další cache či mezizastávky a druhá cache/mezizastávka má návod/výpočet, jak najít třetí a tak dále. Většinou jde o to něco spočítat, např. kolik oken má tato budova apod. Na základě těchto zjištěných indícií, se tato čísla dosadí do vzorce. Výsledkem jsou souřadnice, kde se ukrývá schránka (keš). Jednotlivé mezizastávky se zpravidla označují stage.

Délka multi-cache není pravidly omezena. U dlouhé multi-cache je vhodné upozornit na délku v listingu (popisu) a použít příslušný atribut, aby si účastníci hry mohli vše rozumně naplánovat. Někteří hledači vyžadují, aby dlouhá multicache vedla do kruhu a končila nedaleko výchozích souřadnic.

Listing je popis cache, dostupný na internetu. Obsahuje informace potřebné pro nalezení cache, jako typ cache, velikost schránky, souřadnice, popis a nápovědu. Popis může obsahovat zajímavosti o lokalitě, ve které se cache nalézá, případně instrukce nutné pro nalezení cache. Je vhodné v listingu zmínit informace důležité pro nalezení cache, zejména různé nástrahy, které čekají na osoby, které se ji rozhodnou hledat. Tyto důležité informace je vhodné umístit na začátek listingu.

Schránka cache bývá většinou vodovzdorná, často plastová dóza, kanystr apod. Zakladatel cache po jejím umístění zveřejní její souřadnice na internetu. Schránka by měla být dostatečně veliká, aby se do ní vešel deník, do něhož se zapisují její nálezci. Bývá zvykem umísťovat do cache také nějaké „dárky pro objevitele“. Nálezce cache si smí dárek ponechat, ale měl by místo něj vložit něco vlastního srovnatelné nebo vyšší hodnoty pro další účastníky hry. Po nalezení schránky účastník zapíše informace o své návštěvě do papírového logbooku (notýsku), který se nachází uvnitř. Povinně se musí zapsat svým uživatelským jménem, které používá na www.*geocaching.com* a připojí datum. Návštěvu cache pak ještě zaregistruje na totožných stránkách. [17]

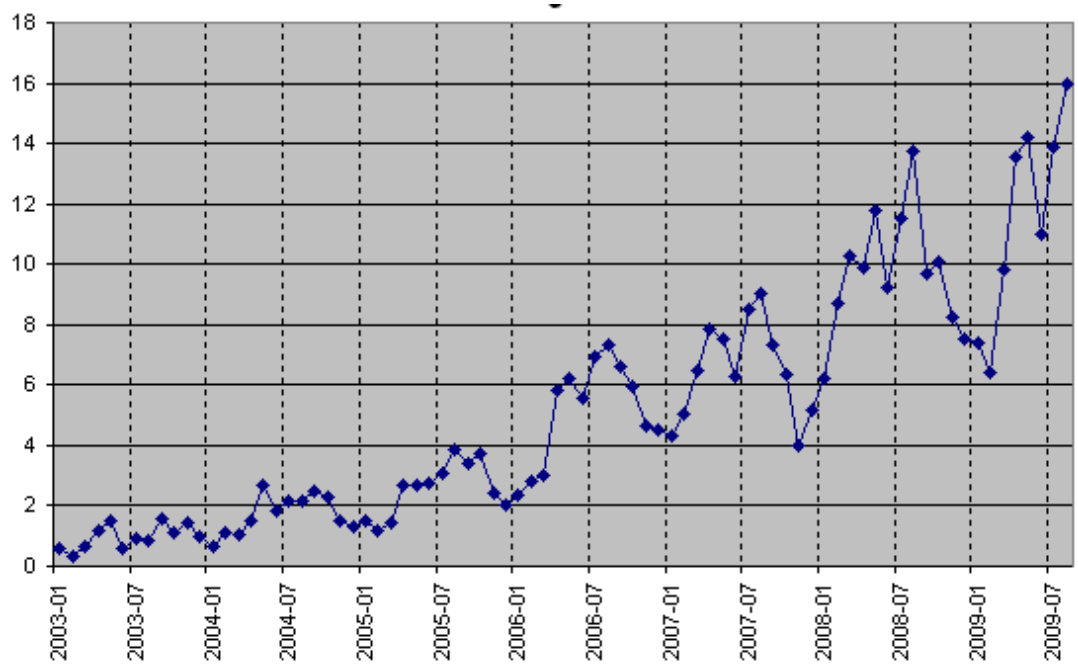

Graf č. 4: Průměrný počet registrací nálezu na jednu cache v ČR do r. 2009

Zdroj: http://wiki.geocaching.cz/wiki/Geocaching_v_%C4%8D%C3%ADslech

4.1.2 Geocoin

Czech Wood Geocoin (CWG) je personalisovaná varianta oficiální Geocaching Geomince, určená zejména pro radost a sběratelské účely. Jedná se o nekomerční dřevěná kolečka (sukovníky), na kterých je laserem gravírované logo geocachera nebo teamu. Existují také CWG vydávané pro zvláštní účely, např. pamětní. Orientační cena jednoho CWG se počítá 10 Kč. To jsou průměrné náklady na výrobu jednoho kusu včetně návrhu, dopravy a dalších režijních nákladů. [17]

Obrázek č. 13: Ukázka Czech Wood Geocoin

Zdroj: http://wiki.geocaching.cz/wiki/CWG

5 Návrh projektu GeoHlinsko

5.1 Detaily projektu GeoHlinsko

Město Hlinsko v Čechách jako obec s rozšířenou působností pro ostatní obce regionu bude zakladatelem těchto tematických multicache, které provedou návštěvníky Hlinecka těmi nejkrásnějšími a nejzajímavějšími turistickými atraktivitami, ať už na kole či pěšky. V popisu (listingu) každé multicache se návštěvník dozví mnoho zajímavostí o lokalitě, s možností zveřejnění odkazu na web www.hlinsko.cz a na další partnerské weby. Na internetových stránkách www.hlinsko.cz bude vytvořena záložka s popisem projektu, vysvětlivkami a instrukcemi pro registraci na webu geocaching.com. Pro návštěvníky, kteří se budou chtít zapojit do tohoto projektu je registrace nezbytná. Informace budou doplněny o odkazy na tyto internetové stránky a na seznam všech multicache, které město Hlinsko založí. Výhodou tohoto projektu je bezprostřední zpětná vazba návštěvníků Hlinecka, prostřednictvím komentáře v listingu (popisu) cache po nálezu a registraci schránky na geocaching.com. Vlastník cache tak může ihned reagovat na nedostatky, připomínky a ohlasy návštěvníků, kteří se do projektu zapojí.

V každé ze schránek (multicache) budou umístěny oficiální kartičky, odlišné pro jednotlivé multicache. S těmito kartičkami pak nálezci navštíví informační centrum v Hlinsku a tam obdrží odměnu v podobě unikátní Czech Wood Geocoin - dřevěné mince s logem Hlinecka. Tato CWG bude pro tento projekt ekvivalentem turistické známky. Podmínkou pro její získání bude nalezení a zaregistrování alespoň čtyř z celkových devíti multicache, které založí a bude spravovat město Hlinsko v Čechách. Návštěvník si tuto minci může ponechat či uložit do jiné cache, kterou by v budoucnosti navštívil. Takto by bylo možné vydat několik unikátních sérií těchto mincí, např. k příležitosti nějaké události či výročí. Tyto mince by se pak staly atraktivnější pro sběratele.

Projekt počítá se šesti turistickými multicache, které jsou rozděleny na tři kratší (přibližně tříhodinové) okruhy a tři delší okruhy, vhodné jako celodenní výlet pro pěší. Všechny tyto trasy, vhodné pro pěší, končí poblíž místa výchozího bodu v jedné z navržených obcí (Miřetice, Trhová Kamenice a Kameničky). Poslední tři multicache jsou navrženy jako cyklotrasy a jejich délka je přibližně 20 km. Všechny multicache je možné absolvovat na kole i pěšky.

5.2 Náklady projektu GeoHlinsko

Celkové náklady projektu jsou vyčísleny na jeden rok pro devět multicache. Každá z vodotěsných schránek musí obsahovat zápisník, tužku, ořezávátko a jednotlivé kartičky, odlišné pro každou cache. Vlastník schránky by měl pravidelně kontrolovat komentáře v listingu (popisu) cache, dále kontrolovat vhodné ukrytí schránky a její obsah. Tuto údržbu by měl pověřený pracovník provádět jednu hodinu týdně. Fyzická kontrola schránky je vhodná přibližně jednou měsíčně. Hodinová odměna je vypočtena z průměrné hrubé měsíční mzdy z prvního čtvrtletí roku 2013 v Pardubickém kraji. [15]

Nákladové položky	Počet kusů	Cena s DPH (ks)	Cena celkem
Plastová dóza vodotěsná	9	40	360
Zápisník	9	16,7	150,3
Tužka	18	3,7	66,6
Ořezávátko	9	4,5	40,5
Geocoin	200	4,495	899
Kartičky	500	1	500
Údržba (1 hod/týden)	52	131,24	6824,48
Celkové roční náklady projektu			**8840,88**

Tabulka 2: Výčet ročních nákladů projektu

Zdroj: Vlastní zpracování

5.3 Návrh multicache v ORP Hlinsko

V následujícím oddíle bude navrženo všech devět multicache s jejich popisem (listingem), trasou, mapou, výškovým profilem a finálními souřadnicemi schránky. Každá multicache obsahuje také jednotlivé odkazy na weby obcí, popř. otevírací dobu muzeí, rozhleden, skanzenů a další informace, které podporují cestovní ruch v daném území. V následující tabulce 2 jsou shrnuty základní atributy všech multicache.

Název multicache	Kolem lomů	Kolem Železných hor	Místem uměleckých inspirací	Lidová architektura z výšky	Kolem rybníků	Pramen Chrudimky	Přes rozhlednu	Ze zámku do zámku	Přes Hlinsko
Druh	Tříhodinová	Tříhodinová	Tříhodinová	Celodenní	Celodenní	Celodenní	Cyklistická	Cyklistická	Cyklistická
Délka (km)	4,5	5,5	6	9	9	9	20	21	18
Převýšení (m)	64	99	39	104	81	94	280	131	263
Lokace schránky	Trhová Kamice, Kamenný vrch	Miřetice, NKP Ležáky	Kameničky, Vojtěchův Kopec	Trhová Kamenice, Velká Kamenice	Miřetice, Švihov	Dědová	Svratouch, Zkamenělý zámek	Hlinsko, Chlum	Vortová
Vhodnost	všechny věkové kategorie	všechny věkové kategorie	všechny věkové kategorie	všechny věkové kategorie	všechny věkové kategorie	všechny věkové kategorie	mládež, dospělí	mládež, dospělí	mládež, dospělí
Roční období	celoročně	celoročně	celoročně	jaro, léto, podzim	celoročně	jaro, léto, podzim	jaro, léto, podzim	jaro, léto, podzim	jaro, léto, podzim
Možné dopravní prostředky	pěšky, běžky, kolo,	pěšky, běžky, kolo, motocykl	pěšky, kolo	pěšky, kolo	pěšky, kolo	pěšky, kolo	pěšky, kolo	pěšky, kolo	pěšky, kolo
Parkování	Trhová Kamenice zdarma	Miřetice zdarma	Kameničky zdarma	Trhová Kamenice zdarma	Miřetice zdarma	Kameničky zdarma			
Veřejná doprava	bus	bus	bus	bus	bus	bus	bus, vlak Holetín	bus, vlak Vítanov	bus
Občerstvení	1	4	1	3	4	1	2	5	5
Naučné stezky	1	1	1	2	0	3	1	2	2

Tabulka 3: Atributy multicache

Zdroj: Vlastní zpracování

5.3.1 Tříhodinové multicache

Krajem Hlinecka – Kolem lomů

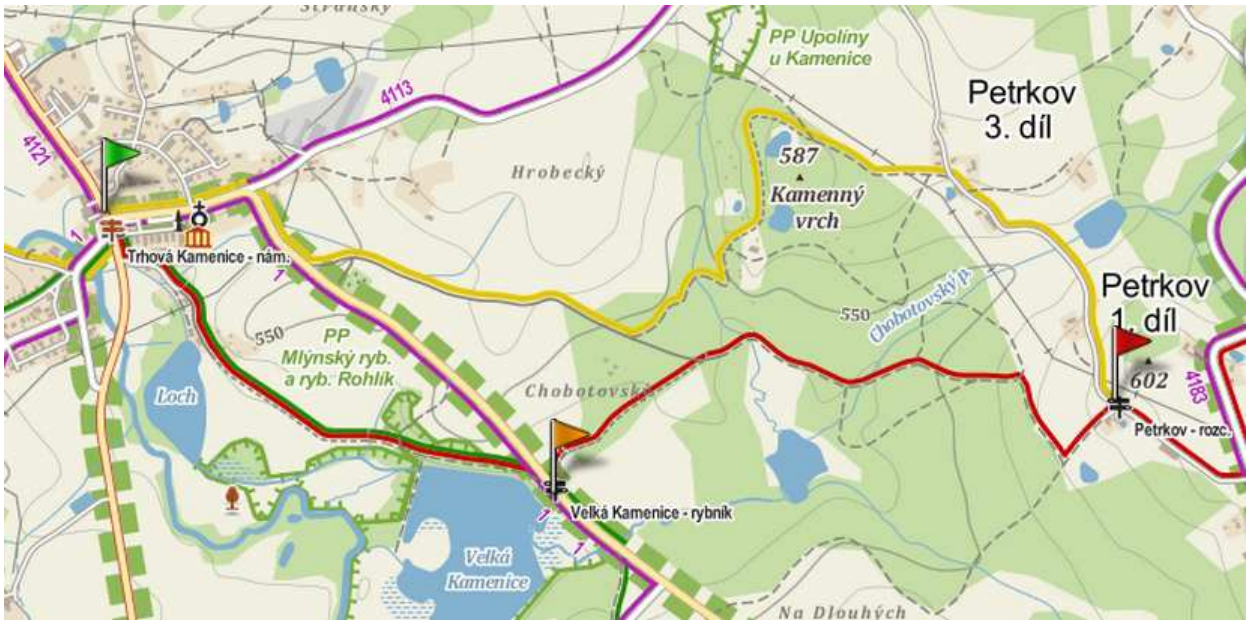

Obrázek č. 14: Kolem lomů - mapa zastávek

Zdroj: Vlastní zpracování ve www.mapy.cz

Trhová Kamenice je horská obec ležící na rozhraní Železných hor a Žďárských vrchů v nadmořské výšce 530 m n. m. Okolní kopcovitá krajina s nadmořskou výškou kolem 650 m n. m. je bohatá na přírodní krásy a zajímavosti. Tato multicache vás takovými provede. Trasa k finální cache je dlouhá přibližně 4,5 km. Pokud jste přijeli autem, můžete zaparkovat na zdejším náměstí a po odlovu cache zde zakončit výlet návštěvou restaurace a dát si něco na zub nebo doplnit tekutiny. Přibalte si psací potřeby, budou se hodit.

http://www.trhovakamenice.cz/

Graf č. 5: Výškový profil trasy Kolem lomů

Zdroj: Vlastní zpracování ve www.mapy.cz

Výchozím místem této multicache je klasicistní radnice s hranolovitou věží na Raisově náměstí. Prohlédněte si ji a během toho **spočítejte okna** na této budově: Toto číslo si zapamatujte, značí písmeno **A** ve vzorci finálních souřadnic.

Dál vás zavede červená turistická značka, která začíná v levém dolním rohu náměstí. Krátkou procházkou dojdete k prvnímu rybníku, který vznikl po těžbě kvalitní bažinné železné rudy. Říkalo se mu Loch. Dnes nese název MLÝNSKÝ RYBNÍK podle mlýna, který tu ještě stojí. Rybníky patří k nejstarším na Chrudimsku. Zmínky o nich jsou již z 15. století. Byly vyhlášeny rezervací k ochraně vzácných vodních a bažinných rostlin a vodního ptactva. Zadní rybník napájí potok Chobot. Od zadního rybníka pokračujte přes hlavní silnici dál po červené značce lesem do Petrova. Na rozcestníku u hlavní silnice si prohlédněte tabulku, která je umístěna nejvýše a **sečtete všechny kilometry**, které jsou na ní uvedeny. Toto číslo označuje písmeno **B** ve finálním vzorci.

Obrázek č. 15: Náměstí v Trhové Kamenici

Zdroj: http://www.fotohistorie.cz/image.jpg.ashx?photoID=14725&photoType=1

Chvíli půjdete podél potoka Chobot. Na první asfaltové silničce na Petrkově se dáte doleva a rozloučíte se s červenou turistickou značkou a napojíte se na žlutou. U tohoto rozcestí stojí stavení a vy máte za úkol **zjistit jeho číslo popisné**. Toto číslo představuje písmeno **C**.

Dále po cestě budete míjet chalupu se sadem a zastřešenou studánku. Po zdolání prudkého, avšak krátkého stoupání dojdete do Petrkova Díl 3. Zde se zastavte a vyluštěte souřadnice finální cache.

Při cestě zpět si nezapomeňte všimnout mnoha zatopených lomů, které tu vznikly v roce 1895 těžbou žuly Trhovokamenický tmavě šedomodrý granodiorit sloužil hlavně na výrobu dlažebních kostek. Budete také míjet Upolínovou loučku**,** která je chráněnou přírodní památkou a několik roubených chalup, typických pro tento kraj.

N 49°(A)7'(B).832

E 15°50'20.(C)6

Tato multicache je jedna z devíti oficiálních cache města Hlinska. Uvnitř schránky naleznete kartičku, jejichž sbíráním můžete v informačním centru Hlinsko získat Czech Wood Geocoin Hlinecko. Navštivte proto další multicache Hlinecka. Pro získání CWG potřebujete minimálně 4 rozdílné kartičky. Přejeme úspěšný lov!

http://www.hlinsko.cz/

Krajem Hlinecka – Kolem Železných hor

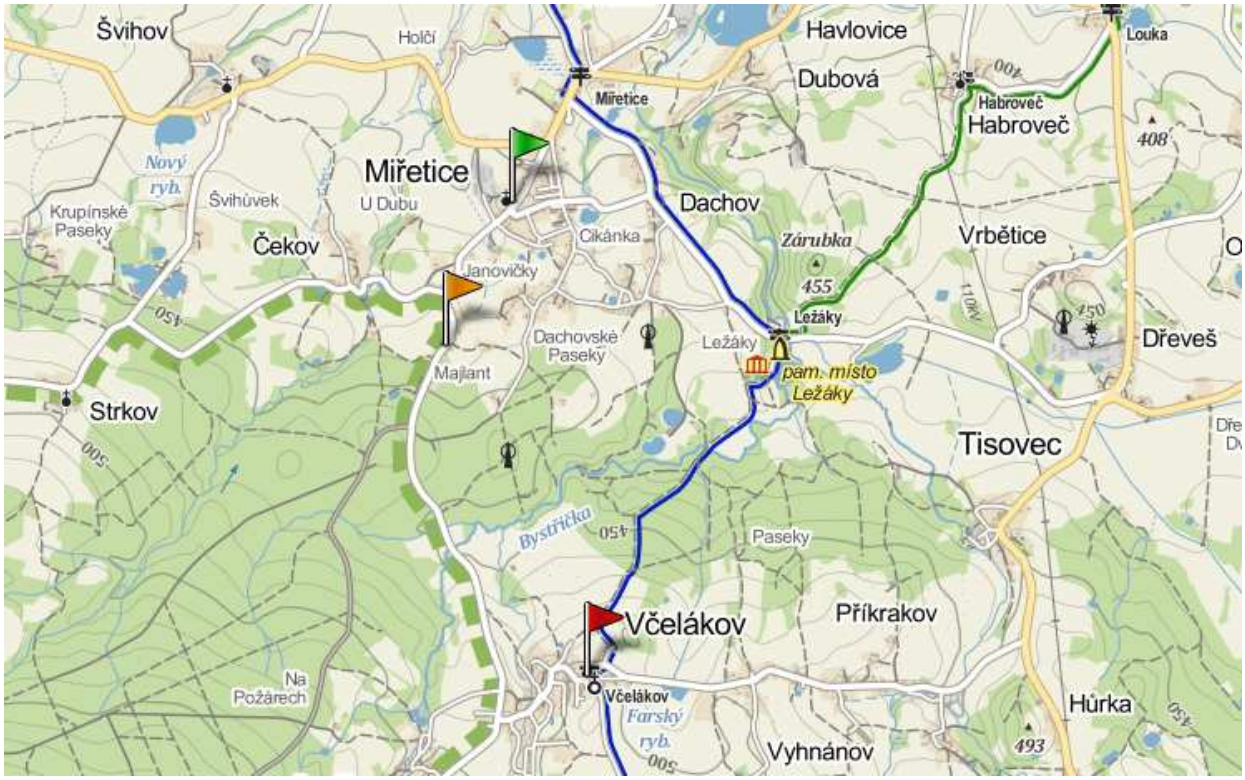

Obrázek č. 16: Kolem Železných hor - mapa zastávek

Zdroj: Vlastní zpracování ve www.mapy.cz

První zmínka o obci Miřetice pochází z roku 1325 z přídomku šlechtice Chotěbora z Miřetic. Podle pověsti byla Slovany postavena na vyvýšenině před Miřeticemi zemanská tvrz, kde se dodnes „Na tvrzi“ říká. Majitelem tvrze byl rod Miřetů, od něhož pochází název obce.

Okolní krajina je bohatá na přírodní krásy a zajímavosti. Tato multicache vás takovými provede. Trasa k finální cache je dlouhá přibližně 5,5 km. Pokud jste přijeli autem, můžete zaparkovat naproti hospodě v Miřeticích a po odlovu cache zde zakončit výlet návštěvou restaurace a dát si něco na zub nebo doplnit tekutiny. Přibalte si psací potřeby, budou se hodit.

http://www.miretice.cz/

Graf č. 6: Výskový profil trasy Kolem Železných hor

Zdroj: Vlastní zpracování ve www.mapy.cz

První zastávkou je barokní kaple Nejsvětější trojice v Miřeticích. Tuto kapličku nechal dle pověsti postavit malomocný člověk. Za uzdravení slíbil Bohu, že nechá postavit kapličku, což se také stalo a dodnes zdobí vnitřek této lidové stavby nástěnná malba zobrazující sedícího nemocného člověka pod stromem, kterému podává žena jídlo na vidlích. Zjistěte, **kterého roku** byla kaplička postavena. Zapamatujte si třetí číslo z letopočtu, to označuje písmeno **A**.

Pokračujte jižně, dále po cestě. Přibližně ve středu obce Majlant narazíte na dům s číslem popisným 28, s šedou fasádou orámovanou červeně. Dům stojí naproti odbočce z hlavní silnice a na své fasádě má rok výstavby domu. **Čísla tohoto letopočtu sečtěte** a číslo si zapamatujte, představuje písmeno **B**.

Pokračujte dále rovně po cestě do obce Včelákov. Tato cesta tvoří východní okraj CHKO Železné hory a přemosťuje potok Bystřička. CHKO byla zřízena 27. března 1991 na rozloze 284 km^2. Železné hory jsou nejsevernějším výběžkem Českomoravské vysočiny. První písemná zmínka o Včelákově pochází z roku 1349, ve středověku se zde těžila železná a sirná ruda, měď, olovo a stříbro. Nezapomeňte si zde prohlédnout dominantu obce, Klasicistní kostel svaté Máří Magdalény s malířskou dekorací od faráře J. Kohela a barokní sochu svatého Jana Nepomuckého z roku 1740, která znázorňuje světce držícího v ruce lebku. Zjistěte, **v jakém roce** se začal kostel stavět, a tato čísla společně sečtete. Výsledek označuje písmeno **C** ve vzorci finálních souřadnic.

Obrázek č. 17: Kaplička v Miřeticích

Zdroj: http://www.miretice.cz/data/editor/487cs_1.jpg?gcm_date=1294304004

Nyní znáte vše potřebné, abyste zjistili polohu finální cache. Budete se pohybovat po modré turistické značce skrz pietní území Ležáky. Proto si připomeňte historii tohoto místa, které je Národní kulturní památkou a v den 24. 6. 1942 byla vypáleno a srovnáno se zemí. Uctěte památku obyvatel, kteří byli vyvražděni a děti odvlečeny do Německa.

N 49°(A)0'1.(C)7

E (B)°54'1.594

Tato multicache je jedna z devíti oficiálních cache města Hlinska. Uvnitř schránky naleznete kartičku, jejich sbíráním můžete v informačním centru Hlinsko získat Czech Wood Geocoin Hlinecko. Navštivte proto další multicache Hlinecka. Pro získání CWG potřebujete minimálně 4 rozdílné kartičky. Přejeme úspěšný lov!

http://www.hlinsko.cz/

Krajem Hlinecka – Místem uměleckých inspirací

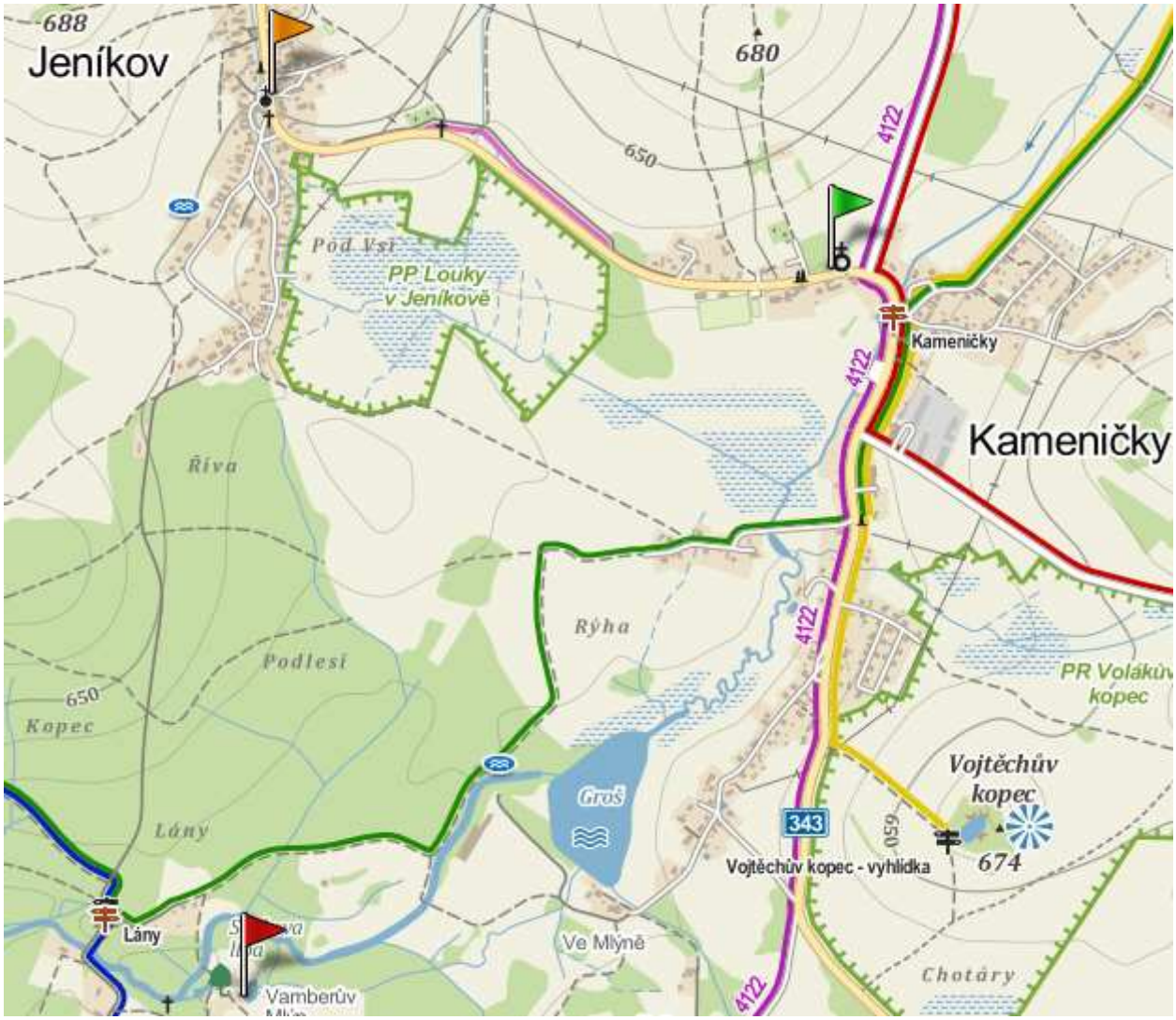

Obrázek č. 18: Místem uměleckých inspirací - mapa zastávek

Zdroj: Vlastní zpracování ve www.mapy.cz

Obec Kameničky leží v chráněné krajinné oblasti Žďárské Vrchy. Katastrem obce pramení řeka Chrudimka, nazývaná dříve Kamenice, podél které vede naučná stezka. První písemná zmínka pochází z roku 1350 v souvislosti s kostelem Nejsvětější trojice. Název obce je odvozen právě od řeky Kamenice. V této obci tvořil i spisovatel K. V. Rais a malíř A. Slavíček, který tu má i svoji galerii. Ta je otevřena během letních prázdniny od 10 do 17 hod.

Okolní krajina je bohatá na přírodní krásy a zajímavosti. Tato multicache vás takovými provede. Trasa k finální cache je dlouhá přibližně 5,5 km. Pokud jste přijeli autem, můžete zaparkovat u kostela a po odlovu cache zde zakončit výlet návštěvou restaurace a dát si něco na zub nebo doplnit tekutiny.

http://www.obec-kamenicky.cz/index.php

Graf č. 7: Výškový profil trasy Místem uměleckých inspirací

Zdroj: Vlastní zpracování ve www.mapy.cz

Právě u zmíněného barokního kostela Nejsvětější trojice začíná tato multicache. Prohlédněte si jej, i sochy Jana Nepomuckého a sv. Floriána a zjistěte **kolik oken** má stavba kostela po celém jejím obvodu. Toto číslo označuje písmeno **A** ve finálním vzorci souřadnic.

Dále se vydejte po silnici do Jeníkova. Cestou si nezapomeňte všimnout po levé straně chráněného přírodního území „Louky u Jeníkova" se vzácnou původní flórou a faunou. Severně nad obcí se nachází nejvyšší vrchol Železných hor Pešava vysoký 697 m n. m. Zhruba ve středu obce najděte kapli svatého Václava v původní chalupnické zástavbě, která je patrná dodnes. Zjistěte, **kterého roku** byla tato kaple postavena, jednotlivá čísla sečtěte a výsledek si zapamatujte. Představuje písmeno **B**.

K další stage se vydejte jižně, lesní cestou směrem k rozcestí Lány. V blízkosti tohoto rozcestí stojí Vamberův mlýn se Sejtkovou lípou. Je to soubor dobře zachovaných hospodářských budov s mlýnicí, která ukrývá původní strojní zařízení. Na zdobeném průčelí moučnice **zjistěte datování** a poslední dvě čísla letopočtu si zapamatujte. Označují písmeno **C** ve vzorci.

Obrázek č. 19: Vamberův mlýn

Zdroj: http://vodnimlyny.cz/data/uploaded/images/mills/394/1478.jpg

Nyní znáte všechny údaje k získání finálních souřadnic. Na své zpáteční cestě si nezapomeňte užít pohled na rybník Groš, řadu dochovaných roubených chalup a povšimněte si domu, kde pobýval a tvořil Antonín Slavíček.

N 49°43'41.(A)31

E (B)°58'(C).892

Tato multicache je jedna z devíti oficiálních cache města Hlinska. Uvnitř schránky naleznete kartičku, jejich sbíráním můžete v informačním centru Hlinsko získat Czech Wood Geocoin Hlinecko. Navštivte proto další multicache Hlinecka. Pro získání CWG potřebujete minimálně 4 rozdílné kartičky. Přejeme úspěšný lov!

www.hlinsko.cz

5.3.2 Celodenní multicache

Krajem Hlinecka – Lidová architektura z výšky

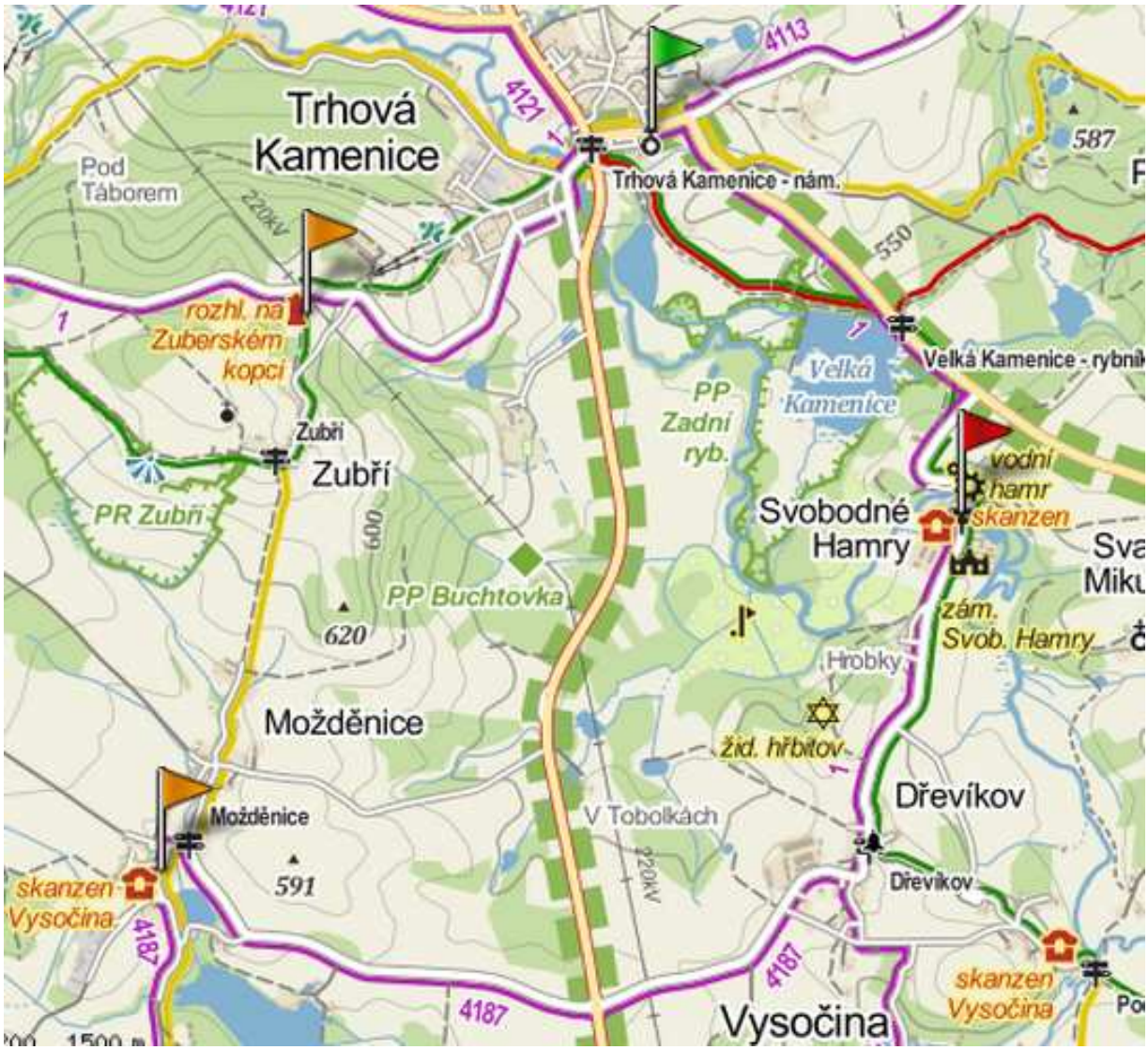

Obrázek č. 20: Lidová architektura z výšky - mapa zastávek

Zdroj: Vlastní zpracování ve www.mapy.cz

Trhová Kamenice je horská obec ležící na rozhraní Železných hor a Žďárských vrchů v nadmořské výšce 530 m n. m. První písemná zpráva týkající se této oblasti je z roku 1242.

Okolní kopcovitá krajina s nadmořskou výškou kolem 650 m n. m. je bohatá na přírodní krásy a zajímavosti. Tato multicache vás takovými provede. Trasa k finální cache je dlouhá přibližně 9 km. Pokud jste přijeli autem, můžete zaparkovat na zdejším náměstí a po odlovu cache zde zakončit výlet návštěvou restaurace a dát si něco na zub nebo doplnit tekutiny. Přibalte si psací potřeby, budou se hodit.

http://www.trhovakamenice.cz/

Graf č. 8: Výškový profil trasy Lidová architektura z výšky

Zdroj:Vlastní zpracování ve www.mapy.cz

Začátek této multicache je u barokního kostela svatého Filipa a Jakuba z let 1737 až 1747, uvnitř zdobený klasicistními freskami. Při návštěvě kostela stojí za povšimnutí obraz nad oltářem. Ten pochází z roku 1852 a je na něm vyobrazeno městečko z té doby. Nedaleko tohoto kostela, nalezneme také barokní faru. Pohlédněte na kostel z dálky a zjistěte, **kolik věží** tento barokní kostel má. Toto číslo značí písmeno **A** ve vzorci finálních souřadnic.

Poté se vydejte na Zubří – nejvyšší vrchol Trhovokamenicka s rozhlednou. Je značen zelenou turistickou značkou, stejně jako vlastivědná stezka „Krajem řeky Chrudimky“. Na okruh se napojíte v dolním rohu náměstí, odkud se vydáte směrem k mostu přes řeku Chrudimku. Ta se dříve nazývala Kamenice. Název dostala od kamenitého brodu, který sloužil pocestným. Odtud také pochází také název obce Trhová Kamenice. Dojděte až k ROZHLEDNĚ NA ZUBERSKÉM KOPCI**.** Ta je vysoká 55 m. Vydejte se nahoru užít si krásného výhledu do okolní krajiny a cestou **spočítejte schody**, které stoupají na vrchol. Toto číslo označuje písmeno **B**.

Pokračujte po zelené turistické značce do vesničky Zubří. V jejím okolí se nachází vzácné přírodní lokality. Na východní straně pod Zubřím je to PŘÍRODNÍ PAMÁTKA BUCHTOVKA**,** kde na vlhkých rašelinných loukách roste vzácná flóra. Druhá rezervace se rozkládá na jižních svazích kopce. Byla by však škoda nezastavit se ještě u poutní kapličky sv. Jana Nepomuckého, kde původně stával zámeček**.** Po žluté turistické značce dojděte až do obce Možděnice. Obec byla založena v 15. stol. jako osada rolníků, lesních dělníků a rybničních dělníků. Do současnosti se zde zachovala stará kovárna, truhlářská a kolářská dílna, které jsou součástí skanzenu „Veselý kopec“. Kolárna je jako jediná přístupna veřejnosti pouze o prázdninách. Za pozornost stojí rovněž roubená škola z roku a zvonička.

Škola je v současnosti soukromým objektem, ale vy zjistěte, **v jakém roce** byla postavena. Poslední dvě čísla z letopočtu označují písmeno **C** ve vzorci.

Obrázek č. 21: Lidová architektura

Zdroj: http://zelezne-hory.aspone.cz/_85.jpg

Z této obce se dále vydejte východně, po cyklistické trase do osady Dřevíkov. Byla založena pravděpodobně v roce 1542, ale od roku 1960 je částí obce Vysočina, Díky obyvatelům židovského vyznání se zde dochovalo několik židovských památek. V polovině 18. století zde židovští obyvatelé vystavěli židovskou uličku. Zachovaly se objekty bývalé vinopalny a draslovny, školy a synagogy. Cestou do Svobodných Hamrů se na kraji lesa nachází cenný židovský hřbitov s náhrobky barokního a klasicistního typu. Založen byl zřejmě v polovině 18. století. Nejstarší dochovaný náhrobek pochází z roku 1762. Obec Svobodné Hamry patřila k nejstarším střediskům se železářskou výrobou v tomto regionu. Železářskou minulost připomíná vodní kovací hamr stojící uprostřed obce. Budova prošla opravou a byla zpřístupněná veřejnosti. Naproti hamru najdete roubenou hospodu z roku 1794. Tu v letech 1925-30 vlastnil malíř František Kaván. Dnes ho připomíná

pomník u roubené hospody. Z nápisu na něm zjistěte **rok úmrtí** tohoto malíře. Prostřední dvě čísla označují písmeno **D**.

Povšimněte si také renesančního zámečku. Ten počátkem 17. století postavili Sobkové z Kornic v místech bývalé tvrze, který byl inspirací R. V. Raise v povídce Špačci. Zde si odpočiňte a vyluštěte souřadnice finální cache. Pro golfové nadšence doporučujeme navštívit také golfové hřiště Svobodné Hamry a užít si této malebné krajiny s holí v ruce.

N 49°46'51(.B)(C)

E (A)5°49'49.9(D)

Tato multicache je jedna z devíti oficiálních cache města Hlinska. Uvnitř schránky naleznete kartičku, jejich sbíráním můžete v informačním centru Hlinsko získat Czech Wood Geocoin Hlinecko. Navštivte proto další multicache Hlinecka. Pro získání CWG potřebujete minimálně 4 rozdílné kartičky. Přejeme úspěšný lov!

www.hlinsko.cz

Krajem Hlinecka – Kolem rybníků

Obrázek č. 22: Kolem rybníků - mapa zastávek

Zdroj: Vlastní zpracování ve www.mapy.cz

První zmínka o obci Mířetice pochází z roku 1325 z přídomku šlechtice Chotěbora z Mířetic. Podle pověsti byla Slovany postavena na vyvýšenině před Mířeticemi zemanská tvrz, kde se dodnes „Na tvrzi“ říká. Majitelem tvrze byl rod Mířetů, od něhož pochází název obce.

Okolní krajina je bohatá na přírodní krásy a zajímavosti. Tato multicache vás takovými provede. Trasa k finální cache je dlouhá přibližně 9 km. Pokud jste přijeli autem, můžete zaparkovat naproti hospodě v Mířeticích a po odlovu cache zde zakončit výlet návštěvou restaurace a dát si něco na zub nebo doplnit tekutiny. Přibalte si psací potřeby, budou se hodit.

http://www.miretice.cz/

Graf č. 9: Výškový profil trasy Kolem rybníků

Zdroj: Vlastní zpracování ve www.mapy.cz

Vaše cesta za finální cache začíná v místní části Havlovice, která pod Miřetice patři od roku 1961. Přesněji u nejrozlehlejšího objektu bývalého panského Havlovického dvora, který byl založen rodem Auerspergů ze Slatiňan. Zjistěte **počet okýnek** na jedné straně pod krovem hlavní a největší budovy této usedlosti. Toto číslo značí písmeno **A** ve vzorci souřadnic.

Odtud se vydejte po cestě mezi rybníky Petráň, Hořička a Žďár. Severně nad nimi se zvedá vrcholek Hořička, vysoký 385 m. n. m. Tudy dále po cyklostezce až do Žumberku. Dominantou tohoto městyse a kulturní památkou jsou rozvaliny hradu, který byl kdysi jedním z největších a nejpevnějších v kraji. Prvním držitelem byl prý vladyka Pilunk roku 1318. Hrad byl obydlen šlechtou až do r. 1700. Na zdejším náměstí stojí památník padlých vojínů z 1. světové války, zhotovený kameníkem Aloisem Přibylem z Hlinska. Spočítejte **kolik jmen** je na památníku vytesáno. Výsledné číslo představuje písmeno **B** ve vzorci.

Obrázek č. 23: Zhřícenina Žumberk

Zdroj: http://www.obec-zumberk.cz/image.php?nid=3521&oid=429687&width=900

V obci můžete ještě obdivovat gotický kostel Všech svatých ze 14. století. Jednolodní, na východ orientovaná stavba byla v roce 1782 pozdně barokně přestavěna. Po troše kultury se odtud vydejte po modré turistické značce skrz malebnou přírodu do místní části Miřetic, Bošov. Tam najděte místo, kde stojí kříž. Na něm vytesaný **letopočet stáří** tohoto sakrálního objektu. Všechna čísla společně sečtete a výsledné číslo si zapamatujte, označuje totiž písmeno **C**.

Nyní znáte všechny potřebné údaje pro výpočet finálních souřadnic.

N 4(A)°50'34.56(B)

E (C)°51'39.293

Tato multicache je jedna z devíti oficiálních cache města Hlinska. Uvnitř schránky naleznete kartičku, jejich sbíráním můžete v informačním centru Hlinsko získat Czech Wood Geocoin Hlinecko. Navštivte proto další multicache Hlinecka. Pro získání CWG potřebujete minimálně 4 rozdílné kartičky. Přejeme úspěšný lov!

www.hlinsko.cz

Krajem Hlinecka – Pramen Chrudimky

Obrázek č. 24: Pramen Chrudimky - mapa zastávek

Zdroj: Vlastní zpracování v www.mapy.cz

Obec Kameničky leží v chráněné krajinné oblasti Žďárské Vrchy. Katastrem obce pramení řeka Chrudimka, nazývaná dříve Kamenice, podél které vede naučná stezka. První písemná zmínka pochází z roku 1350 v souvislosti s kostelem Nejsvětější trojice. Název obce je odvozen právě od řeky Kamenice. V této obci tvořil i spisovatel K. V. Rais a malíř A. Slavíček, který tu má i svoji galerii. Ta je otevřena během letních prázdniny od 10 do 17 hod.

Okolní krajina je bohatá na přírodní krásy a zajímavosti. Tato multicache vás takovými provede. Trasa k finální cache je dlouhá přibližně 9 km. Pokud jste přijeli autem, můžete zaparkovat u kostela a po odlovu cache zde zakončit výlet návštěvou restaurace a dát si něco na zub nebo doplnit tekutiny.

http://www.obec-kamenicky.cz/index.php

Graf č. 10: Výškový profil trasy Pramen Chrudimky

Zdroj: Vlastní zpracování ve www.mapy.cz

V blízkosti místního kostela je památník obětem války, rané dílo sochaře Karla Lidického, rodáka z Hlinska a hrob místního faráře Josefa Parduse, jehož učinil Karel Václav Rais hlavní postavou svého románu Západ. Pod tímto památníkem je pamětní deska a na ní je napsáno, **ke kolikátému výročí** byla odhalena. Toto číslo si zapamatujte, označuje totiž písmeno **A** ve vzorci finálních souřadnic.

Od tohoto místa se vydejte po zelené turistické značce do Filipova. Obec byla založen koncem 18. století, původně jako panský dvorec, později byl spojen s těžbou dřeva pro vrchnostenské železárny a sklárny. U rozcestníku, mezi dvěma stromy, stojí kříž. Na tomto sakrálním symbolu nalezněte **letopočet** a zapamatujte si poslední dvě čísla. Označují písmeno **B** ve vzorci.

Pokračujte stále po zelené turistické značce podél lesa až k Filipovskému prameni Chrudimky v nadmořské výšce 680 metrů. Cestou se kochejte výhledy na vrcholy V Dolci jižně a kopec U Oběšeného východně. Filipovský pramen je jedním z několika pramenů řeky, ale je považován za její hlavní. Vodní tok je více než sto kilometrů dlouhý, v Pardubicích se vlévá do Labe. U pramene najděte informační tabuli, pod nadpisem **spočítejte všechna slova** textu na prvním řádku. Toto číslo označuje písmeno **C**.

Obrázek č. 25: Pramen Chrudimky

Zdroj: http://www.zdarskypruvodce.cz/wp-content/uploads/Filipovsky-pramen-Chrudimky1.jpg

Po osvěžení se vydejte dále po zelené turistické značce, ale uprostřed lesa, kde tato značka pokračuje doprava k rozcestí Míšek, vy pokračujte stále rovně po cestě až pod Kořeněný Kopec. Na zpevněné lesní cestě zahněte vlevo k Přírodní památce Bahna. Důvodem ochrany tohoto místa jsou rašelinné louky s mnoha chráněnými a ohroženými druhy rostlin a živočichů. Cestou po pravé straně v lese narazíte na studánku. Zde **spočítejte všechny šrouby** na jejím betonovém víku. Toto číslo následně dosaďte do vzorce místo písmene **D**.

Nyní znáte všechna potřebná čísla k výpočtu finálního vzorce souřadnic.

N 49°(A)5'(B).998

E 15°5(C)'9.(D)70

Tato multicache je jedna z devíti oficiálních cache města Hlinska. Uvnitř schránky naleznete kartičku, jejich sbíráním můžete v informačním centru Hlinsko získat Czech Wood Geocoin Hlinecko. Navštivte proto další multicache Hlinecka. Pro získání CWG potřebujete minimálně 4 rozdílné kartičky. Přejeme úspěšný lov!

www.hlinsko.cz

5.3.3 Cyklomulti-cache

Krajem Hlinecka – Přes Hlinsko

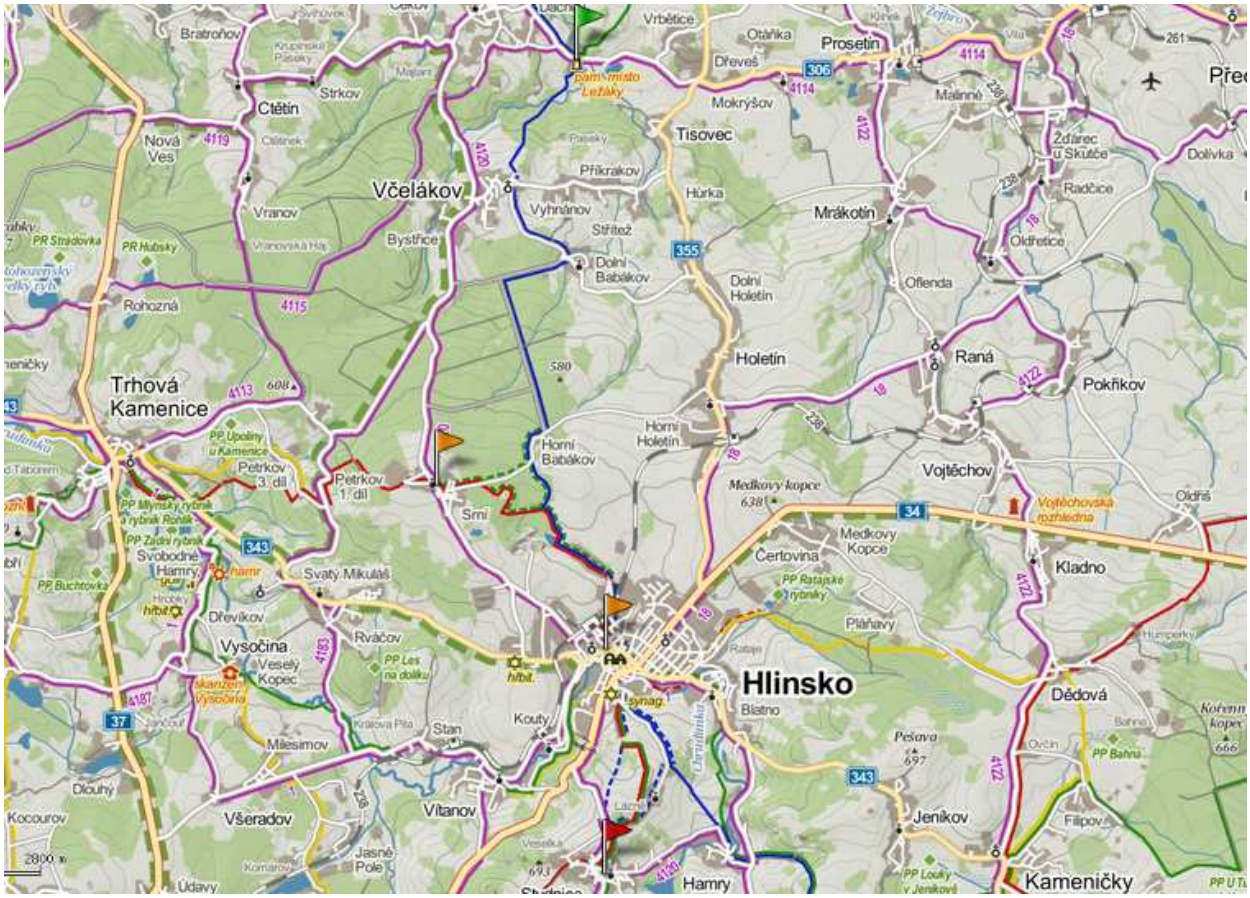

Obrázek č. 26: Přes Hlinsko - mapa zastávek

Zdroj: Vlastní zpracování v rámci www.mapy.cz

Vítáme Vás v mikroregionu Hlinecko. Okolní krajina je bohatá na přírodní krásy a zajímavosti. Tato multicache vás takovými provede. Trasa k finální cache je dlouhá přibližně 18 km. Doporučujeme tuto multicache absolvovat na kole, ale vytrvalci ji mohou projít samozřejmě pěšky. Po odlovu cache můžete zakončit výlet návštěvou restaurace a dát si něco na zub nebo doplnit tekutiny. Přibalte si psací potřeby, budou se hodit.

Graf č. 11: Výškový profil trasy Přes Hlinsko

Zdroj: Vlastní zpracování ve www.mapy.cz

Váš výlet začíná na pietním území Ležáky. Zde si připomeňte historii tohoto místa, která je Národní kulturní památkou a v den 24. 6. 1942 byla vypálena a srovnána se zemí, jako odplata za ukrývání vysílačky parašutistické skupiny, která se účastnila atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha. Uctěte památku obyvatel, kteří byli vyvražděni a děti odvlečeny do Německa. Muzeum NKP Ležáky je otevřeno pro návštěvníky od března do října v době od 9 do 17 hodin za symbolické vstupné.

http://www.lezaky-memorial.cz/

Zde nalezněte bývalý dům s číslem popisným 12 a **spočítejte jména** členů rodiny, která v tomto domě žila. Toto číslo označuje písmeno **A** ve vzorci finálních souřadnic.

Odtud pokračujte po modré turistické značce do obce Včelákov a odtud po cyklistické trase podél CHKO Železné Hory do obce Srní. Uprostřed obce stojí kaple Navštívení Panny Marie. Tato malá sakrální stavba má nad svým vchodem **letopočet** jejího stáří. Všechna čísla tohoto letopočtu sečtěte dohromady a výsledné číslo značí písmeno **B** ve vzorci.

Vaše cesta dále pokračuje po cyklotrase do Hlinska v Čechách. To je plné zajímavých pamětihodností a míst, která stojí za povšimnutí. Historie města sahá až do 14. století. Přímo v centru města se nachází památková rezervace Betlém. Tvoří ji roubené domky řemeslníků z druhé poloviny 18. století. Městské muzeum a galerie patřící mezi nejstarší v Čechách. Dalšími dominantami města jsou kostel Narození Panny Marie a barokní radnice. Vaším úkolem je **spočítat sochy** na průčelí kostela a toto číslo si zapamatovat. Označuje písmeno **C**.

Obrázek č. 27: Lidová architektura

Zdroj:www.npu.cz/download/1109927252_l526/Betlem_hlinsko_kresba.jpg

Z centra tohoto regionu pokračujte po cyklostezce do obce Studnice. Obec patří mezi nejstarší lidská sídliště v celé oblasti Českomoravské vysočiny. Nejstarší písemná zmínka pochází již z roku. 1303. V obci stojí moderní kaple svaté Zdislavy, vystavěná teprve roku 1995 ve tvaru kříže. Vy máte za úkol spočítat na **kolik částí** je rozděleno velké okno nad vchodem do kaple. Toto číslo zastupuje písmeno **D** ve vzorci finálních souřadnic a je poslední neznámou, která Vám chyběla k výpočtu finálních souřadnic.

Cestou k finální cache doporučujeme vydat se kolem Hamerské vodní nádrže, která se může pochlubit tím, že je první přehradou se sypanou hrází v Čechách.

N 49°(A)'47.(B)33

E 15°(C)6'7.4(D)

Tato multicache je jedna z devíti oficiálních cache města Hlinska. Uvnitř schránky naleznete kartičku, jejich sbíráním můžete v informačním centru Hlinsko získat Czech Wood Geocoin Hlinecko. Navštivte proto další multicache Hlinecka. Pro získání CWG potřebujete minimálně 4 rozdílné kartičky. Přejeme úspěšný lov!

http://www.hlinsko.cz/

Krajem Hlinecka – Přes rozhlednu

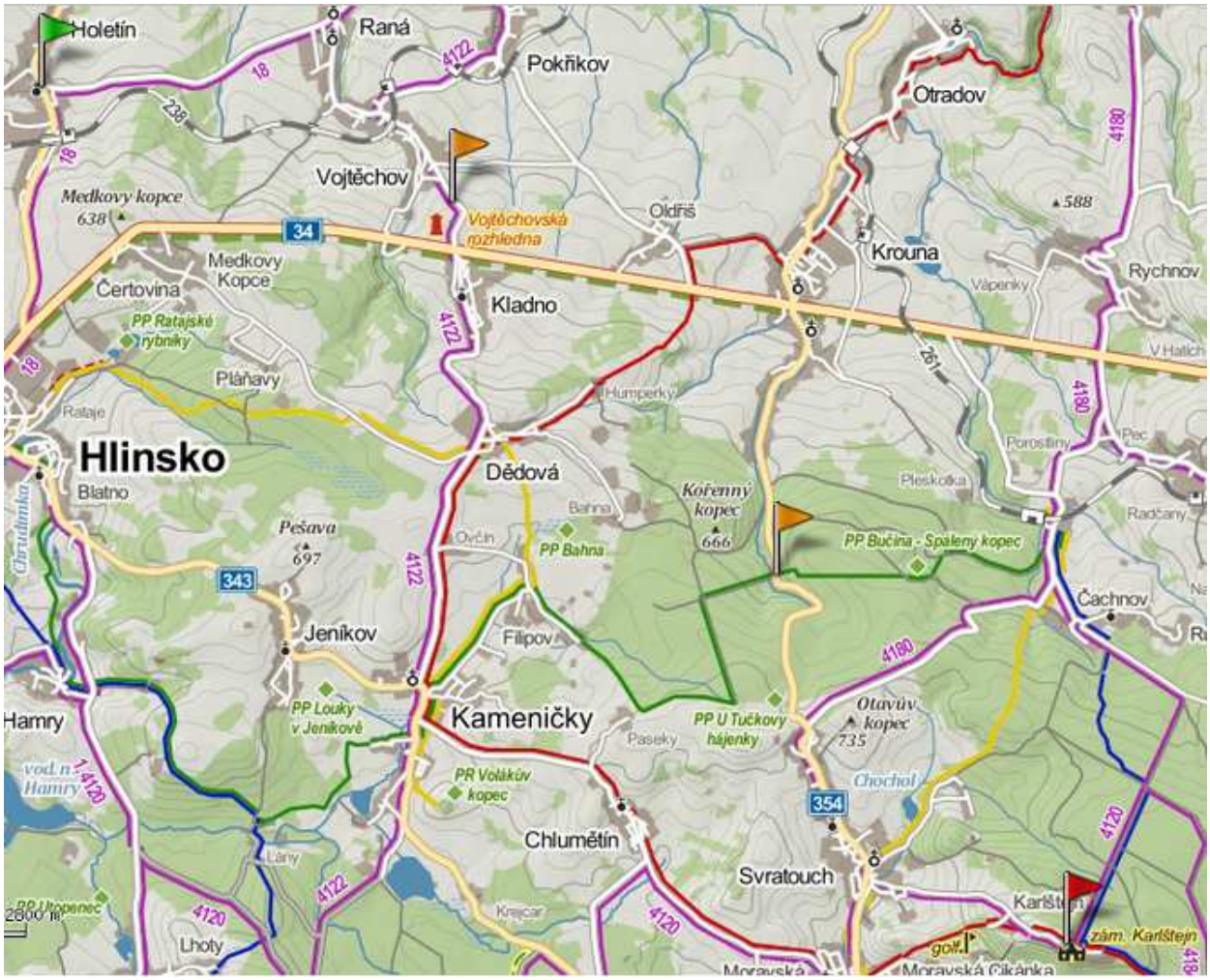

Obrázek č. 28: Přes rozhlednu - mapa zastávek

Zdroj: Vlastní zpracování v rámci www.mapy.cz

Vítáme Vás v mikroregionu Hlinecko. Okolní krajina je bohatá na přírodní krásy a zajímavosti. Tato multicache vás takovými provede. Trasa k finální cache je dlouhá přibližně 20 km. Doporučujeme tuto multicache absolvovat na kole, ale vytrvalci ji mohou projít samozřejmě pěšky. Po odlovu cache můžete zakončit výlet návštěvou restaurace a dát si něco na zub nebo doplnit tekutiny. Přibalte si psací potřeby, budou se hodit.

Graf č. 12: Výškový profil trasy Přes rozhlednu

Zdroj: Vlastní zpracování ve www.mapy.cz

Váš výlet začíná v obci Holetín, která leží v širokém údolí říčky Holetínky. Holetínem prochází trať železnice, proto se sem i s koly můžete dopravit vlakem. Tato obec je zajímavá především tím, že zde byla roku 1415 sepsána petice 448 českých pánů proti upálení Mistra Jana Husa. Stavební dominantou obce je kaple svatého Jana Křitele. Kapličku si prohlédněte a zjistěte, **kolik okýnek** tato stavba má po celém svém obvodu. Toto číslo značí první písmeno ve vzorci finálních souřadnic. Tedy **A**.

Vaše další cesta míří do obce Vojtěchov. Leží v údolí podél Ranského potoka a vznikla ve druhé polovině 13. století. V obci se do dnešních dob dochovala řada roubených či zděných uzavřených statků. Vy, ale směřujete na Vojtěchovskou rozhlednu, která je vysoká 16 metrů a je přístupná od dubna do října. Tam se můžete pokochat výhledy na Medkovy kopce na západě a Kořeněný kopec jižním směrem. Zde máte za úkol **spočítat kovová okna** s dřevěnou výplní po obvodu, která tvoří zábradlí první vyhlídkové plošiny nad kamennou podezdívkou. Tak zjistíte číslo, které označuje písmeno **B** ve vzorci.

http://www.obecvojtechov.cz/

Obrázek č. 29: Rozhledna Vojtěchov

Zdroj:http://cdn.megapixel.cz/gallery/w1180h1180/4/31064.jpg

Váš další cíl je již zmíněný Kořeněný kopec vysoký 667 m n. m. Tam se vydejte po hlavní silnici 34 a v obci Krouna odbočte vpravo. Pojedete kolem novogotického kostela z roku 1874. 52 metrů vysoké dílo regionálního architekta F. Schmoranze je dominantou obce. Pokračujte stále po cestě, až na rozcestí lesních cest a turistické zelené značky Míšek. Prohlédněte si směrovky a **spočítejte dohromady** všechny kilometry na nejvyšší tabulce. Toto číslo udává písmeno **C** ve vzorci souřadnic.

Cestou vpřed po lesní cestě se můžete občerstvit u studánky u Míšku a pokračovat k prameni Krounky, který vyvěrá blízko přírodní památky U Tučkovy hájenky. Stále po cestě dojedete až do Svratouchu. Obec leží v CHKO Žďárské vrchy. Najdete zde cenné stavby, jako kapli svatého Jana Nepomuckého z roku 1933, která zde byla postavena místo zvoničky a jednolodní kostel. Ten byl vystavěn jako jedna z prvních církevních staveb pro občany nekatolického vyznání po Tolerančním patentu.

http://www.svratouch.cz/

Tato multicache Vás zavede k bývalému loveckému zámečku Karlštejn v pozdně barokním stylu. Zámeček stojí na hlavním evropském rozvodí Labe a Dunaje. Ve 2. polovině 18. století

jej nechal postavit Filip Kinský. Jeho součástí je i kaple svatého Jiljí. Postavte se před hlavní bránu do zámečku **a spočítejte kovové lišty** na jednom z křídel brány. Toto číslo je poslední neznámou do souřadnic finální cache. Písmeno **D**.

Nyní znáte vše potřebné k tomu, abyste nalezli váš cíl.

N 49°(A)2'29.(B)52

E 16°4'2(D).2(C)

Tato multicache je jedna z devíti oficiálních cache města Hlinska. Uvnitř schránky naleznete kartičku, jejich sbíráním můžete v informačním centru Hlinsko získat Czech Wood Geocoin Hlinecko. Navštivte proto další multicache Hlinecka. Pro získání CWG potřebujete minimálně 4 rozdílné kartičky. Přejeme úspěšný lov!

http://www.hlinsko.cz/

Krajem Hlinecka - Ze zámku do zámku

Obrázek č. 30: Ze zámku do zámku - mapa zastávek

Zdroj: Vlastní zpracování v rámci www.mapy.cz

Vítáme Vás v mikroregionu Hlinecko. Okolní krajina je bohatá na přírodní krásy a zajímavosti. Tato multicache vás takovými provede. Trasa k finální cache je dlouhá přibližně 21 km. Doporučujeme tuto multicache absolvovat na kole, ale vytrvalci ji mohou projít samozřejmě pěšky. Po odlovu cache můžete zakončit výlet návštěvou restaurace a dát si něco na zub nebo doplnit tekutiny. Přibalte si psací potřeby, budou se hodit.

Graf č. 13: Výškový profil trasy Ze zámku do zámku

Zdroj: Vlastní zpracování ve www.mapy.cz

Váš výlet začíná na náměstí v Nasarvkách. První dochovaný záznam o této obci pochází z roku 1318. Na místě dnešního zámku stávala tvrz, která byla vybudována v 10. až 11. století jako strážiště pro celníky, kteří měli za úkol udržovat bezpečnost na zemských stezkách. Kolem r. 1600 byla tvrz přestavěna na renesanční zámek, zdobený sgrafity. Pod zámeckou zahradou lze spatřit přírodní rezervaci Kaštanka. Je to sad jedlých kaštanů, které zde byly vysázeny v letech 1776-80, kdy nasavrcké panství vlastnil rod Auerspergů. Naproti zámku stojí římsko-katolický kostel svatého Jiljí. Původně byl postaven v gotickém slohu, po požáru roku 1740 byl barokně přestavěn.

http://www.nasavrky.cz/script/main.php

Před vstupem do zámku, kde se nachází informační centrum obce s expozicí Po stopách Keltů, je na zemi vydlážděn strom. Na něm jsou vyobrazeny bílé květy. Máte za úkol tyto **květy spočítat** a číslo si zapamatovat. Zastupuje písmeno **A** ve vzorci finálních souřadnic.

Nasedněte na kolo a vydejte se po silnici směrem na jih do obce Rohozná. V blízkém okolí vesnice jsou vyhlášena dvě chráněná území. Západně od vesnice je Rohozenský rybník, který je s okolními mokřinami vyhlášen jako přírodní rezervace Strádovka. Západně je kolem Hubského rybníka přírodní rezervace Hubský. Ve středu obce najdete církevní symbol. Na podstavci je vytesáno **datování vzniku kříže**. Poslední číslo z tohoto letopočtu označuje písmeno **B**.

Obrázek č. 31: Hubský rybník

Zdroj:http://cdn.megapixel.cz/gallery/w1180h1180/1/15081.jpg

Druhým zastavením na Vaší cestě je obec Trhová Kamenice. Je to horská obec ležící na rozhraní Železných hor a Žďárských vrchů v nadmořské výšce 530 m n. m. První písemná zpráva týkající se této oblasti je z roku 1242. Dominantou obce je barokní kostel svatého Filipa a Jakuba z let 1737 až 1747, uvnitř zdobený klasicistními freskami. Vy ale hledáte budovu muzea. V prostorách této bývalé fary je výstavní sál, kde se konají výstavy, koncerty a besedy. Ve sklepení je malá výstava místních strašidel. Toto muzeum je otevřeno od června do srpna od 8:30 do 16 hodin kromě pondělka. Zajímá Vás **počet oken** na přední straně budovy. Toto číslo označuje písmeno **C** ve vzorci.

http://www.trhovakamenice.cz/muzeum/

Odtud dále pokračujte po modré turistické stezce až do skanzenu Veselý kopec. Tento unikátní soubor lidových staveb a řemesel Vysočiny vás přenese do dob našich prababiček a života na vsi. Areál je otevřen od dubna do října.

http://www.vesely-kopec.eu/

Na přilehlém parkovišti je mapa okolí. Zjistěte, **v jakém měřítku** je okolní krajina vyobrazena. Z čísla za jedničkou odstraňte tři nuly. Výsledné číslo značí písmeno **D** ve vzorci souřadnic.

Po zelené turistické značce se vydejte do obce Vítanov. Tato podhorská obec leží v chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy. Z pamětihodných staveb zde naleznete kapličku Svaté Anny ve Vítanově z roku 1873, která tu stojí místo dřevěné zvonice. Ta byla stržena vichřicí v roce 1871. V obci je dále pomník padlých a několik roubených chalup. Z technických památek je zde dochovaný jeden z mála litinových mostů v České republice. Tento most z roku 1881vede přes řeku Chrudimku a Vás zajímá, **kolik svislých litinových nosníků** obsahuje jedna oblá bočnice mostu. Toto číslo označuje písmeno **E** ve vzorci.

Nyní máte vše potřebné k výpočtu vzorce se souřadnicemi finální cache.

N 49°(A)'56.(B)5

E 15°(C)'11.(D)0(E)

Tato multicache je jedna z devíti oficiálních cache města Hlinska. Uvnitř schránky naleznete kartičku, jejich sbíráním můžete v informačním centru Hlinsko získat Czech Wood Geocoin Hlinecko. Navštivte proto další multicache Hlinecka. Pro získání CWG potřebujete minimálně 4 rozdílné kartičky. Přejeme úspěšný lov!

http://www.hlinsko.cz/

5.4 Realizace projektu

V této podobě je praktická realizace návrhu možná v rámci několika dnů. Záleží pouze na schválení všech multicache ze strany geocaching.com. Zde zkontrolují základní náležitosti v popisu cache, absenci komerčních odkazů a textů a skutečnost, je-li schránka cache v alespoň minimální povolené vzdálenosti od jiných aktivních cache. Potřeby pro založení a ukrytí fyzické schránky cache jsou velice rychle a jednoduše dostupné, jako je plastová dóza, zápisník a psací potřeby. Delší časovou náročnost výroby mají pouze jednotlivé kartičky pro sběratele a unikátní geocoiny. Zde je potřeba poskytnout výrobci jednoduchý grafický návrh této dřevěné mince. Po odsouhlasení designu je výroba série mincí možná v rámci několika dnů. Celý projekt je z finanční stránky i ze strany údržby velice nenáročný. Celkové roční náklady byly vyčísleny na 8840,88 Kč (tabulka 2) a údržba vyžaduje v průměru hodinu týdně, což zahrnuje jak fyzickou kontrolu schránky cache v terénu, tak aktivní kontrolu profilu a zpětných vazeb od návštěvníků v popisu (listingu) multicache. Financování tohoto projektu bylo v programovém období 2007 – 2013 možné zajistit z Integrovaného operačního programu, který je zaměření na řešení společných regionálních problémů, jako je např. podpora cestovního ruchu a kulturního dědictví v regionu, nebo z Regionálního operačního programu Severovýchod, který podporuje projekty v oblasti rozvoje infrastruktury služeb i cestovního ruchu. [16] Pro současné programové období nejsou nové operační programy aktualizovány.

Závěr

Cílem této diplomové práce byla identifikace a analýza možnosti rozvoje daného vnitřně periferního regionu prostřednictvím cestovního ruchu jako všestranného nástroje rozvoje. Teoretická část zahrnuje základní pojmy jako je region, regionální rozvoj a regionální politika, její cíle a nástroje. Dále obsahuje obecnou specifikaci cestovního ruchu, která zahrnuje terminologii, typologii, faktory rozvoje a dopady cestovního ruchu. Definuje taktéž vnitřní periferie a problémové regiony v Pardubickém kraji.

Praktická část se zabývá konkrétním příkladem periferního území, tj. správního obvodu obce s rozšířenou působností Hlinsko v Čechách a analýzou tohoto regionu. Toto území bylo vyhodnoceno jako nejvhodnější mezi dalšími problémovými regiony Pardubického kraje. Zejména z důvodu dlouhodobé vnitřně periferní polohy v rámci kraje, ale i celé ČR, nedostatečné dopravní infrastruktury, vyšší míry nezaměstnanosti v jednotlivých obcích a krajinných a kulturních předpokladů pro rozvoj a podporu cestovního ruchu a jeho infrastruktury.

Cílem praktického návrhu je intenzivnější propagace jednotlivých obcí správního obvodu ORP Hlinsko a zvýšení návštěvnosti ubytovacích, stravovacích a volnočasových zařízení v regionu, což povede ke zvýšení příjmů soukromého sektoru, ale i místních rozpočtů. To vše má za následek stabilizaci a v dlouhodobém horizontu i snížení alespoň sezónní nezaměstnanosti v tomto regionu. Projekt GeoHlinsko byl navržen prostřednictvím geocachingu, což je sportovně-turistická aktivita s použitím navigačního systému GPS. Ten zde slouží k hledání skrytého objektu zvaného cache, o němž jsou známy pouze jeho geografické souřadnice. Projekt počítá s devíti turistickými okruhy, zvanými multi-cache, které spojují místa s největší hustotou turistických atraktivit a zároveň obce s nejvyšší mírou nezaměstnanosti ve správním obvodu. Základní atributy těchto turistických okruhů jsou shrnuty v tabulce č. 4. Díky značné celosvětové oblibě této sportovní aktivity a její propagaci na internetu, sebou projekt nese jen minimální náklady na realizaci a provoz, které mohou být kryty z některého z dotačních fondů EU. Návštěvníci, kteří se aktivně zapojí do tohoto projektu, poznají krajinu, historii a kulturu a jsou jim zprostředkovány informace o ubytovacích, stravovacích a jiných zařízení v tomto regionu. Projekt počítá i s motivací k další návštěvě regionu díky kolekci kartiček, jejichž sbíráním z jednotlivých schránek multicache má návštěvník možnost získat Czech Wood Geocoin, což je v tomto projektu ekvivalent turistické známky.

Název multicache	Kolem lomů	Kolem Železných hor	Místem uměleckých inspirací	Lidová architektura z výšky	Kolem rybníků	Pramen Chrudimky	Přes rozhlednu	Ze zámku do zámku	Přes Hlinsko
Druh	Tříhodinová	Tříhodinová	Tříhodinová	Celodenní	Celodenní	Celodenní	Cyklistická	Cyklistická	Cyklistická
Délka (km)	4,5	5,5	6	9	9	9	20	21	18
Převýšení (m)	64	99	39	104	81	94	280	131	263
Lokace schránky	Trhová Kamice, Kamenný vrch	Miřetice, NKP Ležáky	Kameničky, Vojtěchův Kopec	Trhová Kamenice, Velká Kamenice	Miřetice, Švihov	Dědová	Svratouch, Zkamenělý zámek	Hlinsko, Chlum	Vortová
Vhodnost	všechny věkové kategorie	všechny věkové kategorie	všechny věkové kategorie	všechny věkové kategorie	všechny věkové kategorie	všechny věkové kategorie	mládež, dospělí	mládež, dospělí	mládež, dospělí
Roční období	celoročně	celoročně	celoročně	jaro, léto, podzim	celoročně	jaro, léto, podzim	jaro, léto, podzim	jaro, léto, podzim	jaro, léto, podzim
Možné dopravní prostředky	pěšky, běžky, kolo,	pěšky, běžky, kolo, motocykl	pěšky, kolo	pěšky, kolo	pěšky, kolo	pěšky, kolo	pěšky, kolo	pěšky, kolo	pěšky, kolo
Parkování	Trhová Kamenice zdarma	Miřetice zdarma	Kameničky zdarma	Trhová Kamenice zdarma	Miřetice zdarma	Kameničky zdarma			
Veřejná doprava	bus	bus	bus	bus	bus	bus	bus, vlak Holetín	bus, vlak Vítanov	bus
Občerstvení	1	4	1	3	4	1	2	5	5
Naučné stezky	1	1	1	2	0	3	1	2	2

Tabulka 4: Atributy multicache

Zdroj: Vlastní zpracování

Na závěr lze souhrnně říci, že nové technologie a inovativní přístupy otevírají periferním regionům nové cesty k úspěšnějšímu a všestrannému rozvoji, v případě, že plně využijí svého přirozeného potenciálu území, obyvatel a vládní podpory. Důležitý je však aktivní přístup ze strany představitelů regionu i státu, správné stanovení směru a priorit rozvoje a vyhledávání a vhodné využití nových příležitostí. V tomto ohledu je zde prostor pro zlepšení koordinace či struktury systému podpory ze strany státu. Existence rivality mezi regiony o podporu a investice do území vede v některých případech k lokalizaci investic v rozvinutých regionech, na úkor hospodářsky slabších a podfinancovaných regionů, kde by investice napomohla rozvoji a přispěla k snížení regionálních disparit.

Seznam použité literatury a dalších zdrojů

Literatura

[1] ABRAMUSZKINOVÁ PAVLÍKOVÁ, E., KUČEROVÁ E., ŠMÍDOVÁ M.: *Periferie zblízka: studie tří periferních obcí a jejich sousedů*. Vyd. 1. Praha: CESES FSV UK, 2008, 100 s. Studie CESES, 1/208. ISBN 978-809-0413-801.

[2] HUDEČKOVÁ, H. LOŠŤÁK, M., ŠEVČÍKOVÁ, A.: *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*, Vyd. 1. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. 189 s. ISBN 80-213-1413-3.

[3] INDROVÁ, J. A KOL.: Cestovní ruch. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2009. 122 s. ISBN 978-80-245-1569-4.

[4] MUSIL, J., MÜLLER J.: *Vnitřní periferie České republiky, sociální soudržnost a sociální vyloučení*. Vyd. 1. Praha: CESES FSV UK, 2006, 52 s. Studie CESES, 2/2006.

[5] NĚMČANSKÝ, M.: *Odvětví cestovního ruchu: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Karviná: Slezská univerzita, 1999, 274 s. ISBN 80-724-8034-0.

[6] PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J.: *Cestovní ruch – výkladový slovník.* Vyd. 1. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002.

[7] SHUCKSMITH, M. 2004. *Social Exclusion in Rural Areas*: A Review of Recent Research. London: DEFRA

[8] ŠILHÁNKOVÁ, V., KOUTNÝ J., ČABLOVÁ M: *Urbanismus a územní plánování*. Vyd. 2. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010, 126 s. ISBN 978-80-7395-310-2.

[9] VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M., HOLEŠINSKÁ, A., METELKOVÁ, P.: *Základy cestovního ruchu*. Vyd. 1. Brno: MU 2006, 119 s. ISBN 80-210-4167-6

[10] WOKOUN, R., MALINOVSKÝ, J., DAMBORSKÝ, M., BLAŽEK, J. A KOLEKTIV: *Regionální rozvoj (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*, LIDNE PRAHA a. s. 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.

[11] Zákon č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje ve znění zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 138/2006 Sb., a zákona č. 186/2006 Sb. [cit. 2014-04-14].

Elektronické zdroje

[12] *Businessinfo*: Ekonimika regionů. [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://www.businessinfo.cz/cs/podnikatelske-prostredi/regionalni-informace/pardubicky-kraj.html

[13] *Businessinfo*: Technická a dopravní infrastruktura. [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z:http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/regionalni-informace/1000437/¨

[14] *Czechtourism*: Dopady CR. [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://www.czechtourism.cz/organizace-cestovniho-ruchu/

[15] *Český statistický úřad:* Průměrná mzda v Pardubickém kraji. [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xe/redakce.nsf/i/zamestnanost_a_mzdy_v_pardubickem_kraji_v_1_ctvrtleti_2013

[16] *Dotace, financování*: Operační programy. [online]. [cit. 2014-04-17]. Dostupné z:http://www.businessinfo.cz/cs/dotace-a-financovani/zdroje-financovani-z-eu/iop.html¨

[17] *Geocaching*: Multicache. [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://wiki.geocaching.cz/wiki/Hlavn%C3%AD_strana

[18] *Lidová architektura.* Možděnice [online]. [cit. 2014-04-17]. Dostupné z: http://zelezne-hory.aspone.cz/_85.jpg

[19] *Lidová architektura*. Veselý kopec [online]. [cit. 2014-04-17]. Dostupné z:http://www.npu.cz/download/1109927252_l526/Betlem_hlinsko_kresba.jpg

[20] *Mapa ORP Hlinsko*. Zastávky multicache [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: http://mapy.cz/#!x=15.932751&y=49.762335&z=12&d=muni_2260_1&t=r

[21] *Metodická podpora regionálního rozvoje*: Regionální rozvoj. [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z:http://www.regionalnirozvoj.cz

[22] *Ministerstvo práce a sociálních věcí*: Nezaměstnanost v POÚ a ORP za prosinec 2011. [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem?stat=2000000000054&obdobi=L&rok=2011&uzemi=94&send=sen

[23] *Obce, kraje, regiony.* Definice pojmu region [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z:http://ksr.ef.jcu.cz/dokumenty/profily/doc-phdr-jaroslav-cmejrek-csc-dokumenty/verejna-sprava-a-regionalni-rozvoj/obce-kraje-regiony/

[24] *Obec Filipov.* Pramen řeky Chrudimky [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: http://www.zdarskypruvodce.cz/wp-content/uploads/Filipovsk%C3%BD-pramen-Chrudimky1.jpg

[25] *Obec Kameničky.* Vamberův mlýn [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: http://vodnimlyny.cz/data/uploaded/images/mills/394/1478.jpg

[26] *Obec Miřetice.* Kaple [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: http://www.miretice.cz/data/editor/487cs_1.jpg?gcm_date=1294304004

[27] *Obec Trhová Kamenice.* Raisovo náměstí [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: http://www.fotohistorie.cz/image.jpg.ashx?photoID=14725&photoType=1

[28] *Obec Žumberk.* Zhřícena hradu [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: http://www.obec-zumberk.cz/image.php?nid=3521&oid=429687&width=900

[29] *Plán rozvoje Pardubického kraje 2012 - 2016* [online]. 2011 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z:http://portal.cenia.cz/eiasea/download/U0VBX01aUDExNUtfc2NodmFsZW5hS29uY2VwY2VfMS5wZGY/MZP115K_schvalenaKoncepce.pdf

[30] *Regionální rozdíly a vývoj regionů/krajů z pohledu cílů strategie regionálního rozvoje.* Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. 2009 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=6db92801-d718-4bc4-b440-82bdf801d352

[31] *Region Hlinecko*: Historie. [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://www.hlineckoregion.cz/readarticle.php?article_id=8

[32] *Rozhledna Vojtěchov*. [online]. [cit. 2014-04-17]. Dostupné z: http://cdn.megapixel.cz/gallery/w1180h1180/4/31064.jpg

[33] *Územně analytické podklady pro správní obvod obce s rozšířenou působností Hlinsko:* Podklady pro rozbor udržitelného rozvoje území [online]. http://www.hlinsko.cz/download/65/4795.pdf [cit. 2014-04-14].

[34] *Výzkum*. Výzkum periferních oblastí [online]. 2006 [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: http://www.periphery.cz/index.php?id=vyzkum